

VALENTINA ŠAPINA*

Zaštitne mjere propisane Zakonom o zaštiti od nasilja u obitelji čija provedba je u nadležnosti policije – razlozi neprihvatanja od strane prekršajnih sudova

Sažetak

Autorica je u radu prikazala procesnopravne mjere zaštite žrtava nasilja u obitelji u prekršajnom zakonodavstvu Republike Hrvatske te analizirala zakonska rješenja zaštite žrtava nasilja u obitelji u Sjedinjenim Američkim Državama, Engleskoj i Australiji. Također su statistički prikazani podaci predloženih i izrečenih zaštitnih mjera na razini Ministarstva unutarnjih poslova i Policijske uprave zagrebačke, a na temelju prikazanih statističkih podataka analizirani su razlozi zbog kojih prekršajni sudovi ne prihvaćaju zaštitne mjere, koje su ovlaštenu tužiteljicu predložili prilikom podnošenja optužnog prijedloga, čija je provedba u nadležnosti policije. Analizom je obuhvaćeno sljedeće: zaštitna mjera zabrane približavanja žrtvi nasilja u obitelji, zaštitna mjera zabrane uznemiravanja ili uhođenja žrtve nasilja u obitelji te zaštitna mjera udaljenja iz stana, kuće ili nekog drugog stambenog prostora. Razlozi su neprihvatanja u činjenici da je sud usvajanje predložene zaštitne mjere smatrao nesvrshodnim, sama žrtva nije željela izricanje mjere ili nisu ispunjeni zakonski uvjeti za njeno izricanje. Utvrđeno je da su se ovlaštenu tužiteljicu u više od pola slučajeva odrekli prava na žalbu, a ni u jednoj analiziranoj presudi nisu uložili žalbu. Naime, sud se u nešto više od petine slučajeva uopće ne obazire na predložene zaštitne mjere tužiteljicu tako da ni u izreci ni u obrazloženju presude ne spominje predložene mjere. Navedeno upozorava da je nužna žurna reakcija i edukacija sudaca i ovlaštenih tužiteljicu, policijskih službenika, kako bi više brinuli o zaštiti i sigurnosti žrtava.

Ključne riječi: sud, ovlaštenu tužiteljicu, mjere zaštite, razlozi neprihvatanja.

* Valentina Šapina, mag. crim. univ. spec. iur., policijski službenik za maloljetničku delinkvenciju u VI. PP Zagreb, PUZ, MUP RH.

1. UVOD

Nasilje u obitelji je rasprostranjena pojava koja zahtijeva međusektorsku suradnju vladinih i nevladinih organizacija (policije, sudstva, zdravstva, školstva, centara za socijalnu skrb, nevladinih organizacija koje se bore protiv nasilja u obitelji i dr.) koje postupaju u predmetima obiteljskog nasilja, njihove svijesti o obiteljskom nasilju te poznavanje zakonskih i podzakonskih regulativa. Svaki članak o nasilju u obitelji mora uključivati problematiku koja se odnosi na zaštitu žrtava nasilja u obitelji. Nasilje u obitelji nikako nije izolirani incident, već je riječ o periodično ponavljanim aktima nasilja. Zaštita žrtava obiteljskog nasilja u Republici Hrvatskoj vezana je uz vođenje prekršajnog ili kaznenog postupka u okviru kojih je predviđen niz mjera kojima se na izravan ili neizravan način štite žrtve obiteljskog nasilja.¹

Brojni međunarodni standardi osuđuju obiteljsko nasilje, a Republika Hrvatska kao članica Ujedinjenih naroda je dužna štiti ljudska prava osoba koje žive unutar njezinih granica.² Da bi Republika Hrvatska mogla ispuniti svoju obvezu, odnosno osigurati zaštitu žrtvama nasilja u obitelji te kazniti počinitelje, nužna je bolja koordinacija između vladinih i nevladinih organizacija, edukacija te pronalaženje konkretnih načina zaštite žrtava nasilja u obitelji.

Unatoč inkriminaciji obiteljskog nasilja i u kaznenom i u prekršajnom postupku nisu riješeni svi problemi žrtava obiteljskog nasilja jer adekvatno zakonodavstvo je samo jedna karika u lancu nastojanja da se stvori manje nasilno društvo.³

Zakon o zaštiti od nasilja u obitelji (u daljnjem tekstu ZZNO)⁴ kao jednu od vrsta prekršajnopравниh sankcija predviđa izricanje zaštitnih mjera. Autorica se u ovom radu bavi isključivo zaštitnim mjerama propisanim ZZNO-om, stoga valja naglasiti kako je svrha tih zaštitnih mjera da se njihovom primjenom spriječi nasilje u obitelji, osigura nužna zaštita zdravlja i sigurnosti osobe koja je izložena nasilju, te otklone okolnosti koje pogoduju ili poticajno djeluju na počinjenje novog prekršaja, a primjenjuju se radi otklanjanja ugroženosti osoba izloženih nasilju i drugih članova obitelji.⁵

U radu se istražuju razlozi neprihvatanja zaštitnih mjera, čija provedba je u nadležnosti policije, jer statistički podaci koje je pribavio MUP pokazuju da od 2010. do 2014. godine više od polovice predloženih zaštitnih mjera na razini PU zagrebačke nadležni sud nije prihvatio.

Drugi dio rada sadrži pregled literature i pravni okvir za suzbijanje prekršaja nasilja u obitelji u Republici Hrvatskoj s posebnim osvrtom na zaštitne mjere u skladu sa ZZNO-om. U tom dijelu rada su prikazane procesnopravne mjere zaštite žrtava nasilja u obitelji u Sjedinjenim Američkim Državama, Engleskoj i Australiji te statistički pokazatelji predloženih i

¹ Grozdanić, V., Škorić, M., Vinja, I., *Nasilje u obitelji u svjetlu promjena Kaznenog zakona*, Hrvatski ljetopis za kazneno pravo i praksu, Zagreb, godina 17, broj 2, 2010. godine, str. 669.-698.

² Opća deklaracija o ljudskim pravima, usvojena i proglašena od Opće skupštine Rezolucijom 217 A (III) 10. prosinca 1948. godine, dostupna na http://narodne-novine.nn.hr/clanci/međunarodni/2009_11_12_143.html, pristupljeno 15. prosinca 2014.

³ Snider, L., *Towards Safer Societies, Punishment, Masculinities and Violence Against Women*, British Journal of Criminology, 1998., str. 1.

⁴ Zakon o zaštiti od nasilja u obitelji, Narodne novine 137/2009., 14/2010., 60/2010.

⁵ Čl. 11. st. 1. Zakona o zaštiti od nasilja u obitelji, *op. cit.* u bilj. 4.

provedenih zaštitnih mjera u Republici Hrvatskoj i na razini PU zagrebačke⁶ za vremenski period od 2005. do 2014. godine. U trećem dijelu rada koji nosi naslov "Istraživanje razloga neprihvatanja predloženih zaštitnih mjera od strane prekršajnih sudova" iscrpno su prikazani ciljevi istraživanja, metodologija i konstrukcija uzorka te opis strukture prikupljenih podataka. Pod rezultatima istraživanja iznose se i analiziraju rezultati provedenog istraživanja te osnovni zaključci istraživanja. U četvrtome dijelu se navode zaključci s postavljenim hipotezama i implikacije za buduća istraživanja.

2. PREGLED LITERATURE I STATISTIČKI POKAZATELJI

2.1. Pregled literature

Nasilje u obitelji je globalni problem tako da se zaštita obitelji osigurava kroz brojne međunarodne i domaće pravne instrumente. Problem zlostavljanja djece otkriven je ranih 60-ih godina kada se bilježe i začeci istraživanja mitova o obiteljskom nasilju.⁷ Navedena istraživanja se nastavljaju u 70-im godinama kada je naglasak na istraživanjima nasilja u partnerskim odnosima, prije svega nasilja nad ženama. Tadašnja istraživanja su bila usmjerena na mitove: stvarni uzroci obiteljskog nasilja su alkohol i droga⁸, zlostavljanje u obitelji je privatna stvar⁹, neki oblici zlostavljanja su prihvatljivi u braku¹⁰ i slično¹¹. Istraživanja se i dalje nastavljaju tako da se 80-ih godina istražuje seksualno zlostavljanje djece¹² te zlostavljanje starijih osoba¹³. Obiteljsko nasilje podrazumijeva nasilje koje se događa pod okriljem doma. Ono uključuje različite oblike nasilnog ponašanja koji se provode nad različitim kategorijama žrtava.¹⁴ Zbog lošijeg imovinskog stanja te slabijih financijskih sredstva starije osobe su

⁶ Policijska uprava zagrebačka.

⁷ Gelles, R. J., *Violence in the Family: A Review of Research in the Seventies*, u: *Journal of Marriage and the Family*, godina 42, broj 4, 1980., str. 873.-885., dostupno na http://www.jstor.org/stable/351830?seq=1#page_scan_tab_contents, pristupljeno 8. ožujka 2016.

⁸ Parker, R. N., Auerhahn, K., *Alcohol, Drugs and Violence*, u: *Annual Review of Sociology*, godina 24, 1998., str. 291.-311., dostupan na <http://www.annualreviews.org/doi/abs/10.1146/annurev.soc.24.1.291?journalCode=soc>, pristupljeno 7. ožujka 2016.

⁹ Campbell, J. C., *Health consequences of intimate partner violence*, u: *The Lancet*, godina 359, broj 13, 2002., str. 1331.-1336., dostupno na <http://www.ayamm.org/english/Violence%20against%20women%203.pdf>, pristupljeno 5. ožujka 2016.

¹⁰ Bachman, R., Coker, A. L., *Police involvement in domestic violence: the interactive effects of victim injury, offender's history of violence, and race*, godina 10, broj 2, 1995., str. 91.-105.

¹¹ Reference o tim istraživanjima vidi u: Anić, J. R., *Demitologizacija nespojivosti ljubavi i nasilja u obiteljskom kontekstu: teološki pristup*, Split, 2010., str. 195.-200.

¹² Rusac, S., *Nasilje nad starijim osobama*, Ljetopis socijalnog rada, godina 13, broj 2, Zagreb, 2006., str. 3., dostupan na <http://hrcak.srce.hr/7709>, pristupljeno 5. travnja 2016.

¹³ Pojam zlostavljanja starijih osoba pod nazivom *granny battering* prvi put su 1975. godine opisali Baker i Burston, British scientific journals, vidi u: McAlpine, H. C., *Elder abuse and neglect, Age and Ageing*, broj 37, Glasgow, 2008., str. 132., dostupno na <http://ageing.oxfordjournals.org/content/37/2/132.full.pdf+html>, pristupljeno 5. travnja 2016.

¹⁴ *Studija provedivosti Konvencije o suzbijanju obiteljskog nasilja*, Vijeće Europe, Europski odbor za probleme kriminaliteta, Strasbourg, 2007.

nerijetko žrtve obiteljskog nasilja¹⁵, a sve je češće i nasilje među djecom unutar iste obitelji (braća, sestre)¹⁶.

Navedena istraživanja su važna jer služe boljem razumijevanju nasilja u obitelji, a time i uspješnijoj zaštiti žrtava nasilja. Kada govorimo o obiteljskom nasilju moramo znati da obiteljsko nasilje nije izolirani incident već se radi o složenom obrascu ponašanja u kojemu je nasilje sastavni dio dinamike odnosa.¹⁷

Nasilje u obitelji je sveprisutan problem. On se može definirati kao skup ponašanja čiji cilj je kontrola nad drugim osobama i to upotrebom sile, zastrašivanjem i manipuliranjem te uvijek pretpostavlja zloupotrebu moći u odnosima koji se temelje na nejednakosti.¹⁸ Nasilje u obitelji se može definirati i kao skup nasilnih i prijetećih oblika ponašanja koje obuhvaća psihičko, emocionalno, ekonomsko i seksualno nasilje i prijetnje, izolaciju i prisilu prema žrtvi.¹⁹ U skladu s navedenim definicijama može se zaključiti da zlostavljač svojim ponašanjem stječe moć nad žrtvom čime nad njom dobiva kontrolu tijekom dužega vremenskog razdoblja. Navedeno ponašanje su još davne 1986. godine Pence i Paymar prikazali kroz "Kotač moći i kontrole".²⁰ Nasilje u obitelji se s vremenom počelo prepoznavati kao vrlo veliki društveni problem što je u brojnim profesijama te njihovoj međusektorskoj suradnji dovelo do definiranja zadaća i odgovornosti u slučajevima obiteljskog nasilja, radi postizanja tzv. Kotača jednakosti u kojemu su prema Penceu i Paymaru opisani nenasilni odnosi, odnosi kojima se treba težiti.²¹ "Kotač jednakosti" pokazuje kako bi zdrav partnerski odnos trebao izgledati. On označava nenasilje, poštovanje, podršku, razumijevanje, iskrenost, partnerstvo i odgovorno roditeljstvo.²²

Kada se govori o nasilju u obitelji nemoguće je ne govoriti o njegovoj dinamici, tj. o tome da dinamika nasilja u obitelji s vremenom eskalira, i po učestalosti i po brutalnosti napada na žrtvu. Nasilje u obitelji najčešće započinje uvredama, naguravanjem, šamarom, a s vremenom eskalira i nažalost sve češće završava i sa smrtnim posljedicama za žrtvu obiteljskog nasilja. Ono uzrokuje različite posljedice, neke od tih posljedica su vidljive, ako žrtva ima vidljive ozljede na sebi do kojih je došlo usred napadačeva tjelesnog zlostavljanja, ali isto tako žrtva može imati i druge posljedice koje su manje vidljive od tjelesnih, a obično se odnose na psihičke poteškoće: depresivnost, nervoza, stres i slično²³.

U Republici Hrvatskoj sve do 2003. godine nije postojao poseban zakon koji bi štitio žrtve obiteljskog nasilja već se do tada ta zaštita ostvarivala u okviru postojećeg Kaznenog

¹⁵ Sрниć, J., *Nasilje nad starim osobama*, Beograd, 2010.

¹⁶ Istraživanje koje je provedeno u Sjedinjenim Američkim Državama je pokazalo da je 82% roditelja priznalo prisutnost nasilja među svojom djecom. vidi u: Gelles, R. J., Straus, M. A., *Violence in the American Family*, Journal of social issues, godina 35, broj 2, 1979., dostupan na <http://onlinelibrary.wiley.com/doi/10.1111/j.1540-4560.1979.tb00799.x/pdf>, pristupljeno 5. travnja 2016.

¹⁷ Vračan, S., *Pravna zaštita od nasilja u obitelji: međunarodnopravni, poredbenopravni i pozitivnopravni aspekti*, doktorska disertacija, Zagreb, 2012.

¹⁸ Ajduković, M., Pavleković, G., *Nasilje nad ženom u obitelji*, 2. dopunjeno izdanje, Društvo za psihološku pomoć, Zagreb, 2004., str. 13.

¹⁹ http://www.stopvaw.org/What_Is_Domestic_Violence2, pristupljeno 27. lipnja 2014.

²⁰ Pence, E. i Paymar, M., *Power and control: Tactics of man who batter*, Duluth, MN: Domestic Abuse Intervention Project, 1986.

²¹ *Ibid*, str. 74.

²² Ajduković, M., Pavleković, G., *Nasilje nad ženom u obitelji*, Zagreb, 2000., str. 25.-26.

²³ <http://www.helpguide.org/articles/abuse/domestic-violence-and-abuse.htm#signs>, pristupljeno 19. prosinca 2014.

zakona (u daljnjem tekstu KZ) ili Obiteljskog zakona.²⁴ U Obiteljskom zakonu, koji je stupio na snagu 1. srpnja 1999. godine²⁵ prvi put je upotrijebljen pojam nasilničko ponašanje u obitelji²⁶ te je predviđeno sankcioniranje nasilničkog ponašanja.²⁷ Zakon je doveo do velikih pomaka u odnosu prema nasilju u obitelji i izazvao značajne promjene u načinu postupanja policijskih službenika koji su do tada sa slučajevima obiteljskog nasilja mogli postupati jedino kao s prekršajima protiv javnog reda i mira.²⁸ Osim navedenog, Obiteljski zakon je izazvao izmjene i dopune drugih zakona te potaknuo izradu i usvajanje posebnog zakona kojim se regulira nasilničko ponašanje u obitelji.²⁹

Navedeno je potaknulo i Vladu Republike Hrvatske koja je 2003. godine donijela prvi ZZNO³⁰ čime je pokazala odlučnost u borbi protiv nasilja u obitelji. Donošenjem ovog Zakona Vlada Republike Hrvatske je ulagala velike napore u prevenciju i suzbijanje obiteljskog nasilja tako da je 2009. godine donijela novi ZZNO, a njegove konačne izmjene i dopune su napravljene 2010. godine.³¹ Svrha ovoga Zakona je od početka bila ista, a to je prevencija, sankcioniranje i suzbijanje svih oblika obiteljskog nasilja tako da se žrtvi nasilja u obitelji pruži zaštita i pomoć te da se počinitelji nasilja primjerenim mjerama sankcioniraju, a da se tim mjerama ujedno postigne opća i specijalna prevencija.

U skladu sa ZZNO-om nasilje u obitelji je svaki oblik tjelesnog, psihičkog, spolnog ili ekonomskog nasilja,³² a sudionici nasilja u obitelji određeni su člankom 3.

²⁴ Matijević-Vrsaljko, Lj., *Pravna zaštita žene od obiteljskog nasilja*, u: Ajduković, M.; Pavleković, G., *Nasilje nad ženom u obitelji*. II. dopunjeno izdanje, Društvo za psihološku pomoć, Zagreb, 2003., str. 225.-232.

²⁵ Obiteljski zakon, Narodne novine 162/1998.

²⁶ Čl. 118. Obiteljskog zakona RH, *op. cit.* u bilj. 25.

U obitelji je zabranjeno nasilničko ponašanje bračnog druga ili bilo kojeg punoljetnog člana obitelji.

²⁷ *Ibid.* čl. 362.

Bračni drug ili bilo koji punoljetni član obitelji koji se protivno članku 118. ovog Zakona u obitelji nasilnički ponaša kaznit će se za prekršaj kaznom zatvora u trajanju od 30 dana.

²⁸ Da bi nasilje u obitelji predstavljalo prekršaj remećenja javnog reda i mira moralo je sadržavati "element javnosti" što znači da su žrtve nasilja u obitelji koje se nije događalo na javnim mjestima i dalje bile nezaštićene i bez pravne zaštite. Vidi u: Matijević-Vrsaljko, Lj. *Ne želim živjeti u nasilju*, str. 20., dostupno na http://www.duga-zagreb.hr/docs/vodic_preview.pdf, pristupljeno 31. ožujka 2016.

²⁹ Ajduković, M., *Psihosocijalne intervencije s počiniteljima nasilja u obitelji*, Hrvatski ljetopis za kazneno pravo i praksu, Zagreb, vol. 11, broj 1/2004., str. 171.-199.

³⁰ Zakon o zaštiti od nasilja u obitelji, Narodne novine 116/2003.

³¹ *Op. cit.* u bilj. 4.

³² Čl. 4. Zakona o zaštiti od nasilja u obitelji, *op. cit.* u bilj. 4.

Nasilje u obitelji je svaki oblik tjelesnog, psihičkog, spolnog ili ekonomskog nasilja, a osobito:

– tjelesno nasilje, odnosno primjena fizičke sile bez obzira je li nastupila tjelesna ozljeda ili nije,

– tjelesno kažnjavanje i drugi načini ponižavajućeg postupanja prema djeci u odgojne svrhe,

– psihičko nasilje, odnosno primjena psihičke prisile koja je prouzročila osjećaj straha, ugroženosti, uznemirenosti ili povrede dostojanstva, verbalno nasilje, verbalni napadi, vrijeđanje, psovanje, nazivanje pogrđnim imenima ili na drugi način grubo verbalno uznemiravanje, uhođenje ili uznemiravanje preko svih sredstava za komuniciranje ili preko elektroničkih i tiskanih medija ili na drugi način ili komuniciranja s trećim osobama, protupravna izolacija ili ugrožavanje slobode kretanja (u daljnjem tekstu: uhođenje i uznemiravanje),

– spolno nasilje, odnosno spolno uznemiravanje,

– ekonomsko nasilje pod kojim se podrazumijeva oštećenje ili uništenje osobne i zajedničke imovine ili zabrana ili onemogućavanje korištenja osobne i zajedničke imovine ili pokušaj da se to učini te oduzimanje prava ili zabrana raspolaganja osobnim prihodima ili imovinom stečenom osobnim radom ili nasljeđivanjem, onemogućavanje zapošljavanja ili rada, prisiljavanje na ekonomsku ovisnost, uskraćivanje sredstava za održavanje zajedničkog kućanstva i skrb o djeci ili drugim uzdržavanim članovima zajedničkog kućanstva.

ZZNO-a.³³ U skladu s člankom 7. navedenoga Zakona odredbe se na odgovarajući način primjenjuju na osobe koje prema posebnom propisu žive u istospolnoj zajednici.

Novi KZ donesen je 2011. godine (u daljnjem tekstu KZ/11)³⁴, a stupio je na snagu 1. siječnja 2013. godine, te je njime ukinuto kazneno djelo nasilničko ponašanje u obitelji opisano u članku 215.a iz KZ/97.³⁵ Zaštita žrtava obiteljskog nasilja se nastojala osigurati kroz druga kaznena djela s elementima nasilja gdje je činjenje takvog djela prema bliskoj osobi predstavljalo kvalificirani oblik kaznenog djela za koji je ujedno bila propisana i teža sankcija. Članak 215.a KZ/97 odnosio se na nasilje, zlostavljanje ili drsko ponašanje koje drugog člana obitelji dovodi u ponižavajući položaj, a u hrvatsko kazneno zakonodavstvo uvedeno je 2000. godine, izmjenama i dopunama KZ/97, da bi 2006. godine bio dodatno pooštren tako da je predviđena kaznena sankcija koja je do tada iznosila od tri mjeseca do tri godine povišena na kaznu zatvora od šest mjeseci do pet godina.³⁶ KZ/11 nije propisao kazneno djelo nasilničkog ponašanja u obitelji kao samostalno kazneno djelo, što je kod brojnih nevladinih organizacija, koje se bave borbom protiv nasilja u obitelji, izazvalo bojazan da cijeli niz nasilnih radnji neće više biti u domeni Kaznenog zakona nego će se rješavati na prekršajnim sudovima. Isticali su da će taj način sankcioniranja počinitelja umanjiti značaj društvene opasnosti koje u sebi sadrži čin nasilja počinjen u odnosu na člana obitelji, neovisno radi li se o partnerskom ili o drugom obliku obiteljskog nasilja, te da će prekršajno procesuiranje nasilničkog ponašanja u obitelji dovesti do koraka unazad i porasta broja obiteljskog i emotivnog nasilja u Republici Hrvatskoj.³⁷ Naime, veliki pritisak javnosti doveo je do toga da je Zakonom o izmjenama i dopunama Kaznenog zakona³⁸, ponovno vraćeno kazneno djelo nasilja u obitelji u članak 179.a pod nazivom nasilje u obitelji.³⁹

³³ Čl. 3. Zakona o zaštiti od nasilja u obitelji, *op. cit.* u bilj. 4.

(1) U smislu ovoga Zakona obitelj čine:

- žena i muškarac u braku, njihova zajednička djeca te djeca svakog od njih,
- žena i muškarac u izvanbračnoj zajednici, djeca svakog od njih i njihova zajednička djeca,
- srodnici po krvi u ravnoj lozi bez ograničenja,
- srodnici po krvi u pobočnoj lozi zaključno s trećim stupnjem,
- srodnici po tazbini zaključno s drugim stupnjem u bračnoj i izvanbračnoj zajednici,
- osobe koje imaju zajedničku djecu,
- skrbnik i štíćenik,
- udomitelj, korisnik smještaja u udomiteljskoj obitelji i članovi njihovih obitelji dok takav odnos traje.

(2) U smislu ovoga Zakona obitelj čine i žena i muškarac koji su živjeli zajedno u bračnoj ili izvanbračnoj zajednici, djeca svakog od njih i njihova zajednička djeca, ukoliko su nakon prekida bračne ili izvanbračne zajednice povod sukoba bili bivši bračni ili izvanbračni odnosi.

³⁴ Kazneni zakon Republike Hrvatske, Narodne novine 125/2011., 144/2012., 56/2015., 61/2015.

³⁵ Kazneni zakon Republike Hrvatske, Narodne novine 110/1997., 27/1998., 50/2000., 129/2000., 51/2001., 111/2003., 190/2003., 105/2004., 84/2005., 71/2006., 110/2007., 152/2008., 57/2011., 143/2012.

³⁶ Čl. 215.a Nasilničko ponašanje u obitelji, Kazneni zakon, *op. cit.* u bilj. 35.

"Član obitelji koji nasiljem, zlostavljanjem ili osobito drskim ponašanjem dovede drugog člana obitelji u ponižavajući položaj kaznit će se kaznom zatvora od šest mjeseci do pet godina."

³⁷ Autonomna ženska kuća, <http://www.libela.org/vijesti/3540-nasilnicko-ponasanje-u-obitelji-ne-moze-biti-prekrsaj/>, pristupljeno 25. travnja 2015.

³⁸ Zakon o izmjenama i dopunama kaznenog zakona, Narodne novine 56/2015.

³⁹ Čl. 179.a Kaznenog zakona, *op. cit.* u bilj. 34.

"Tko teško krši propise o zaštiti od nasilja u obitelji i time kod člana obitelji ili bliske osobe izazove strah za njezinu sigurnost ili sigurnost njoj bliskih osoba ili je dovede u ponižavajući položaj, a time nije počinjeno teže kazneno djelo, kaznit će se kaznom zatvora do tri godine."

Naime, ove promjene zakonodavstva upućuju na činjenicu da je nasilje u obitelji veliki problem i da Republika Hrvatska zapravo još uvijek traži "pravu zakonsku regulativu" kako žrtvama osigurati zaštitu, a kazniti počinitelje.

Prekršajni zakon Republike Hrvatske⁴⁰ također štiti žrtve obiteljskog nasilja tako što je njime određeno da u postupku za prekršaje propisane zakonom, nakon što je podnesen optužni prijedlog, sud može po službenoj dužnosti ili na prijedlog tužitelja obrazloženim rješenjem odrediti da se protiv okrivljenika primijeni jedna ili više mjera opreza.⁴¹ Mjere opreza se mogu izreći, ako je to potrebno, radi osiguranja nazočnosti okrivljenika u postupku, sprječavanja okrivljenika da čini nove prekršaje ili da spriječi ili oteža dokazivanje u postupku. Kada je u pitanju nasilje u obitelji koriste se mjere opreza – zabrana posjećivanja određenog mjesta ili područja, zabrana približavanja određenoj osobi i zabrana uspostavljanja ili održavanja veze s određenom osobom, koje, kao i sve ostale mjere opreza u skladu s člankom 130. stavkom 6. Prekršajnog zakona u slučaju vjerojatnosti da je počinjen prekršaj propisan zakonom mogu privremeno, a najdulje do osam dana naredbom odrediti policija (i inspeksijska tijela državne uprave) prema osobi za koju postoji osnova sumnje da je počinitelj prekršaja. Ako u roku od osam dana od određivanja mjere opreza ne podnesu optužni prijedlog sudu s prijedlogom da produlji mjeru opreza ili ako nakon podnošenja takvog zahtjeva sud o mjeri opreza ne odluči u daljnjem roku od tri dana, primijenjena mjera opreza prestaje (čl. 130. st. 7. Prekršajnog zakona). Ako se prije ili tijekom trajanja prekršajnog postupka prema okrivljeniku odredi mjera opreza koja po svom sadržaju i svrsi odgovara zaštitnoj mjeri koja je odlukom o prekršaju primijenjena prema okrivljeniku, tada se vrijeme trajanja mjere opreza uračunava u vrijeme trajanja primijenjene zaštitne mjere.⁴² Navedene mjere opreza su veliki napredak u prevenciji obiteljskog nasilja jer one pružaju zaštitu žrtvi obiteljskog nasilja, prije prekršajnog postupka i za vrijeme trajanja prekršajnog postupka (u kojoj fazi do njihovoga uvođenja u zakonsku regulativu, žrtva nije imala takav oblik zaštite u prekršajnom postupku).

Osim prekršajnopравnih sankcija propisanih Prekršajnim zakonom, ZZNO-om su propisane i prekršajnopравne sankcije za zaštitu od nasilja u obitelji, a to su zaštitne mjere, kazna zatvora i novčana kazna.⁴³ Svrha tih prekršajnopравnih sankcija je propisana člankom 10. stavkom 1. ZZNO-a koji glasi: "Svrha propisivanja, izricanja i primjene prekršajnopравnih sankcija je osobita zaštita obitelji i članova obitelji ugroženih i izloženih nasilju, poštivanje pravnog sustava te sprječavanje ponovnog počinjenja nasilja u obitelji primjerenim sankcio-

⁴⁰ Prekršajni zakon RH, Narodne novine 107/2007., 39/2013., 157/2013., 110/2015. dostupan na <http://www.zakon.hr/z/52/Prekr%C5%A1ajni-zakon>, pristupljeno 6. veljače 2016.

⁴¹ Čl. 130. st. 2. Prekršajnog zakona, *op. cit.* u bilj. 40.

Mjere opreza su:

- 1) zabrana napuštanja boravišta, bez dozvole suda,
- 2) zabrana posjećivanja određenog mjesta ili područja,
- 3) zabrana približavanja određenoj osobi i zabrana uspostavljanja ili održavanja veze s određenom osobom,
- 4) zabrana poduzimanja određene poslovne aktivnosti,
- 5) privremeno oduzimanje putne i druge isprave za prijelaz državne granice, sa zabranom,
- 6) privremeno oduzimanje vozačke dozvole za upravljanje vozilom ili dozvole za upravljanje plovilom, zrakoplovom ili drugim prijevoznim sredstvom.

⁴² Čl. 130. st. 9. Prekršajnog zakona, *op. cit.* u bilj. 40.

⁴³ Čl. 10. st. 2. Zakona o zaštiti od nasilja u obitelji, *op. cit.* u bilj. 4.

niranjem počinitelja prekršaja".

Sud može, osim zaštitnih mjera propisanih Prekršajnim zakonom⁴⁴, nad počiniteljem nasilja u obitelji primijeniti sljedeće zaštitne mjere propisane ZZNO-om:

- zaštitna mjera obveznoga psihosocijalnog tretmana (može se primijeniti prema počinitelju nasilja u obitelji u trajanju od najmanje šest mjeseci radi otklanjanja njegovog nasilničkog ponašanja ili ako postoji vjerojatnost da bi mogao ponovno počiniti nasilje u obitelji),
- zaštitna mjera zabrane približavanja žrtvi nasilja u obitelji (može se primijeniti prema počinitelju nasilja u obitelji u trajanju od jednog mjeseca do dvije godine, ako postoji opasnost da bi mogao ponovno počiniti nasilje u obitelji),
- zaštitna mjera zabrane uznemiravanja ili uhođenja osobe izložene nasilju (može se primijeniti prema počinitelju nasilja u obitelji u trajanju od jednog mjeseca do dvije godine, ako je on nasilje u obitelji počinio uhođenjem ili uznemiravanjem te postoji opasnost da bi ponovno mogao uhoditi ili uznemiravati žrtvu),
- zaštitna mjera udaljenja iz stana, kuće ili nekog drugog stambenog prostora (može se primijeniti prema počinitelju nasilja u obitelji u trajanju od jednog mjeseca do dvije godine, ako je počinitelj počinio nasilje u obitelji prema članu obitelji s kojim živi u stanu, kući ili nekom drugom stambenom prostoru ako postoji opasnost da bi bez provođenja ove mjere počinitelj mogao ponovno počiniti nasilje),
- zaštitna mjera obveznoga liječenja od ovisnosti (može se primijeniti prema počinitelju nasilja u obitelji u trajanju do jedne godine, ako je nasilje u obitelji počinio pod djelovanjem ovisnosti o alkoholu ili opojnim drogama, a postoji opasnost da će zbog te ovisnosti ponovno počiniti nasilje),
- zaštitna mjera oduzimanja predmeta koji je namijenjen ili uporabljen u počinjenju prekršaja (primijenit će se kada postoji opasnost da će se određeni predmet ponovno uporabiti za počinjenje nasilja ili radi zaštite opće ili javne sigurnosti).⁴⁵

Svrha zaštitnih mjera u ZZNO-u iz 2009. godine se nije promijenila u odnosu na svrhu u ZZNO-u iz 2003. godine, ali kod svih mjera se produljilo vrijeme izricanja. Najvažnija promjena što se tiče zaštitnih mjera jest ukidanje zaštitne mjere osiguranja zaštite osobe izložene nasilju⁴⁶, ali navedeno nije dovelo ni do kakvih problema u zaštiti žrtve koja sama

⁴⁴ Čl. 50. st. 1. Prekršajnog zakona, *op. cit.* u bilj. 40.

Zaštitne mjere su:

- obvezno liječenje od ovisnosti,
- zabrana obavljanja određenih dužnosti ili djelatnosti,
- zabrana obavljanja određenih djelatnosti ili poslova pravnoj osobi,
- zabrana stjecanja dozvola, ovlasti, koncesija ili subvencija,
- zabrana poslovanja s korisnicima državnog i lokalnog proračuna,
- zabrana upravljanja motornim vozilom,
- zabrana posjećivanja određenog mjesta ili područja.

⁴⁵ Čl. 11. st. 2. i čl. 12. do čl. 1. Zakona o zaštiti od nasilja u obitelji, *op. cit.* u bilj. 4.

⁴⁶ Čl. 13. Zakona o zaštiti od nasilja u obitelji, *op. cit.* u bilj. 14.

(1) Zaštitna mjera osiguranja zaštite osobe izložene nasilju može se izreći osobi izloženoj nasilju radi njene fizičke zaštite i radi uzimanja osobnih isprava, odjeće, novca i drugih stvari koje su joj nužne u svakodnevnom životu iz kuće, stana ili drugog stambenog prostora.

(2) Mjera iz stavka 1. ovoga članka sadrži nalog policijskim službenicima da otprati osobu izloženu nasilju

odluči napustiti kuću, stan ili drugi stambeni prostor u kojemu je živjela s počiniteljem. Nadležni sud u skladu s člankom 9. ZZNO-a može policiji izdati nalog da radi zaštite i osiguranja osobe izložene nasilju otprati osobu izloženu nasilju u kuću, stan ili drugi stambeni prostor radi uzimanja njezinih osobnih stvari i osobnih stvari drugih osoba koje su s njom napustile navedeni prostor, a nužne su im za zadovoljenje svakodnevnih potreba.

Zaštitne mjere određene ZZNO-om se mogu primijeniti po službenoj dužnosti, na zahtjev ovlaštenog tužitelja ili na zahtjev osobe izložene nasilju i bez izricanja neke druge prekršajnopravne sankcije.

Za provedbu zaštitnih mjera donesen je Pravilnik o načinu provedbe zaštitnih mjera koje su Zakonom o zaštiti od nasilja u obitelji stavljene u nadležnost policije⁴⁷, Pravilnik o načinu provedbe zaštitne mjere obveznog liječenja od ovisnosti⁴⁸ te Pravilnik o načinu i mjestu provođenja psihosocijalnog tretmana počinitelja nasilja u obitelji.⁴⁹

Zaštitne mjere čija provedba je u nadležnosti policije jesu:

- zaštitna mjera zabrane približavanja žrtvi nasilja u obitelji,
- zaštitna mjera zabrane uznemiravanja ili uhođenja osobe izložene nasilju i
- zaštitna mjera udaljenja iz stana, kuće ili nekog drugog stambenog prostora.⁵⁰

Mjere čija je provedba u nadležnosti policije mogu se primijeniti i prije pokretanja prekršajnog postupka i to na prijedlog osobe izložene nasilju ili ovlaštenog tužitelja uz pretходnu suglasnost žrtve radi otklanjanja izravne životne ugroženosti te osobe ili drugih članova obitelji. Odluku o izricanju zaštitne mjere donosi sud u roku od dvadeset četiri (24) sata od podnošenja prijedloga, a mjera će se staviti izvan snage ako predlagatelj mjere u roku od osam (8) dana od donošenja odluke suda ne podnese optužni prijedlog, na što je sud dužan upozoriti predlagatelja.⁵¹ Člankom 18. ZZNO-a propisano je da se zaštitne mjere mogu primijeniti samostalno i bez izricanja kazne, odnosno druge prekršajnopravne sankcije.

Naime, uvođenje ovakvog rješenja u ZZNO iz 2003. godine, koje je omogućilo izricanje zaštitnih mjera prije pokretanja nekog od postupaka prema počinitelju, dovelo je do brojnih rasprava i Prijedloga za pokretanje postupka za ocjenu suglasnosti s Ustavom ZZNO-a (NN 116/03.) gdje predlagatelj, između ostalog, osporava članak 17. navedenog Zakona⁵²,

i štiti prilikom uzimanja njenih stvari i prati prilikom izlaska iz kuće, stana ili drugog stambenog prostora.

(3) Trajanje mjera iz stavka 1. ovoga članka određeno je vremenskim trajanjem izvršenja sudske naloga.

⁴⁷ Pravilnik o načinu provedbe zaštitnih mjera koje su Zakonom o zaštiti od nasilja u obitelji u nadležnosti policije, Narodne novine 27/2004., dostupan na <http://www.propisi.hr/print.php?id=1816>, pristupljeno 20. prosinca 2014.

⁴⁸ Pravilnik o načinu provedbe zaštitne mjere obveznog liječenja od ovisnosti, Narodne novine 5/2011.

⁴⁹ Pravilnik o načinu i mjestu provođenja psihosocijalnog tretmana počinitelja nasilja u obitelji, Narodne novine 29/2005., 78/2006.

⁵⁰ Čl. 1. Pravilnika o načinu provedbe zaštitnih mjera koje su Zakonom o zaštiti od nasilja u obitelji u nadležnosti policije, *op. cit.* u bilj. 47.

⁵¹ Čl. 19. Zakona o zaštiti od nasilja u obitelji, *op. cit.* u bilj. 4.

⁵² Čl. 17. Zakona o zaštiti od nasilja u obitelji, *op. cit.* u bilj. 30.

(1) Zaštitne mjere iz članka 7. točka b., c., d. i g. ovoga Zakona mogu se izreći samostalno i bez izricanja kazne, odnosno druge prekršajne sankcije.

(2) Zaštitne mjere iz stavka 1. ovoga članka izriču se po prijedlogu podnositelja zahtjeva prekršajnog postupka, radi otklanjanja izravne životne ugroženosti osoba izloženih nasilju i drugih članova obitelji.

(3) Sud će donijeti rješenje iz stavka 1. i 2. ovoga članka u roku od 48 sati.

navodeći kako smatra da se tom odredbom provode sankcije i prije nego je ustanovljena bilo kakva krivnja što je nerazmjerno svrsi zaštitnih mjera i suprotno članku 16. stavku 2. Ustava Republike Hrvatske.⁵³ Ustavni sud Republike Hrvatske je 8. 2. 2006. godine donio rješenje kojim je utvrdio da navedeni prijedlog nije osnovan navodeći da je zakonodavac uvažavajući činjenicu da se izricanjem zaštitne mjere samostalno i bez izricanja kazne, odnosno druge prekršajnopravne sankcije u određenoj mjeri ograničavaju prava okrivljenika. Zakonodavac je propisao da se takvo rješenje može donijeti samo zbog otklanjanja izravne životne ugroženosti osoba izloženih nasilju i drugih članova obitelji. Uz to, da bi ostalo na snazi takvo rješenje, zakonodavac je propisao uvjet da se u roku od tri (3) dana, od dana donošenja rješenja o zaštitnoj mjeri mora podnijeti zahtjev za pokretanje prekršajnog postupka, u suprotnom, sud će to rješenje ukinuti. Imajući u vidu svrhu zaštitnih mjera, osporenom odredbom propisani razlog zbog kojeg sud može određene zaštitne mjere izreći samostalno i bez izricanja kazne, odnosno druge prekršajne sankcije, kao i postupak u kojem sud takvo rješenje može donijeti, Ustavni sud je ocijenio da je izricanje zaštitne mjere prije pokretanja prekršajnog postupka, kako je to propisano osporenom odredbom, usmjereno na legitimni cilj i razmjerno naravi potrebe za ograničenjem prava okrivljenika. U skladu s navedenim, Ustavni sud je utvrdio da nisu osnovani navodi predlagatelja o nesuglasnosti članka 17. ZZNO-a s člankom 16. stavkom 2. Ustava RH.⁵⁴

ZZNO također predviđa sankcije za počinitelja koji ne postupa prema primijenjenoj zaštitnoj mjeri tako što će se kazniti za prekršaj novčanom kaznom u iznosu od najmanje 3.000,00 kuna ili kaznom zatvora od najmanje 10 dana,⁵⁵ dok u slučaju nepridržavanja mjere opreza određene Prekršajnim zakonom sud može okrivljenika, koji postupa protivno određenoj mjeri opreza ili je u cijelosti ili djelomično ne ispunjava, kazniti novčanom kaznom do 10.000,00 kuna,⁵⁶ a za ponovno kršenje naloženih mjera opreza sud može izreći novčanu kaznu do 20.000,00 kuna.⁵⁷ U susjednim zemljama kazne su puno strože pa tako primjerice u Njemačkoj žrtva tijekom cijelog vremena važenja neke mjere može više puta tražiti njeno izvršenje, ali i određivanje novčane kazne odnosno disciplinskog pritvora za prekršitelja te se

(4) Rješenje iz stavka 3. ovoga članka sud će staviti izvan snage ukoliko podnositelj u roku od tri dana od dana donošenja rješenja ne podnese zahtjev za pokretanje prekršajnog postupka.

(5) Sud je dužan o posljedicama iz stavka 4. ovoga članka upozoriti podnositelja.

(6) Protiv rješenja iz stavka 3. ovoga članka može se izjaviti žalba u roku od tri dana. Žalba ne odgađa izvršenje rješenja.

Čl. 7. Zakona o zaštiti od nasilja u obitelji, *op. cit.* u bilj. 30.

Sud može počinitelju nasilja u obitelji izreći sljedeće zaštitne mjere:

- a) obveznog psihosocijalnog tretmana,
- b) zabrane približavanja žrtvi nasilja,
- c) zabrane uznemiravanja ili uhođenja osobe izložene nasilju,
- d) udaljenja iz stana, kuće ili nekog drugog stambenog prostora,
- e) osiguranja zaštite osobe izložene nasilju,
- f) obveznog liječenja od ovisnosti,
- g) oduzimanje predmeta koji je namijenjen ili uporabljen u počinjenju prekršaja.

⁵³ "Svako ograničenje slobode ili prava mora biti razmjerno naravi potrebe za ograničenjem u svakom pojedinom slučaju."

⁵⁴ Rješenje Ustavnog suda RH, U-I-2744/2003 od 8. veljače 2006. godine, Narodne novine 20/2006.

⁵⁵ Čl. 22. st. 2. Zakona o zaštiti od nasilja u obitelji, *op. cit.* u bilj. 4.

⁵⁶ Čl. 132. st. 5. Prekršajnog zakona, *op. cit.* u bilj. 40.

⁵⁷ Čl. 135. st. 7. Prekršajnog zakona, *op. cit.* u bilj. 40.

nepoštovanje te mjere smatra kaznenim djelom za koje je predviđena novčana kazna ili kazna zatvora do jedne godine. U Engleskoj je kršenje civilne zabrane uznemiravanja također kazneno djelo kažnjivo novčanom kaznom ili kaznom zatvora do čak pet godina.⁵⁸

Ono što se u praksi pokazuje kao problem jest činjenica da ZZNO ne predviđa uvjete pod kojima se može tražiti izmjena ili ukidanje izrečene zaštitne mjere, a po uzoru na Sjedinjene Američke Države trebali bismo razmisliti o uvođenju zaštitnih mjera kojima bi se moglo dodijeliti privremeno skrbništvo nad djecom, određivanje privremenog uzdržavanja, privremeno ograničenje raspolaganja imovinom i druge slične mjere.⁵⁹ Navedene mjere bi bile svrsishodne u situacijama kada primjerice okrivljenik ima izrečene zaštitne mjere zabrane približavanja i uznemiravanja žrtve ili udaljenja iz doma, a s njom ima zajedničku djecu koju ima pravo viđati, jer se u takvim situacijama pojavljuje problem kada i na koji način može vidjeti djecu, a da pritom ne prekrši mjere koje mu je sud odredio.

2.2. Procesnopravne mjere zaštite žrtava nasilja u obitelji u drugim zemljama

Razmatrajući rješenja drugih zemalja može se zaključiti da u svima postoje dobro razrađeni mehanizmi zaštite žrtava nasilja u obitelji. Većina zapadnih zemalja je napustila inkriminiranje nasilja u obitelji kao kaznenog djela i kao prekršaja, međutim time nije ni na koji način smanjena zaštita žrtava.

2.2.1. Sjedinjenje Američke Države

U Sjedinjenim Američkim Državama zaštita žrtava obiteljskog nasilja ostvaruje se zaštitnim mjerama (tzv. restraining orders) koje su uređene državnim zakonima tako da svaka država u SAD-u ima drugačije zakone koji propisuju uvjete potrebne za izricanje zaštitnih mjera.

Generalno gledajući navedene mjere mogu se podijeliti u tri skupine:

1. zaštitne mjere koje zabranjuju nasilniku ponovno nasilničko ponašanje (tzv. cease abuse provisions),
2. zaštitne mjere zabrane prilaska žrtvi, njenom domu, radnome mjestu, školi (tzv. stay away provisions) i
3. zaštitne mjere zabrane kontaktiranja žrtve telefonom, porukama, e-mailom, preko treće osobe, zabrana dostave cvijeća, poklona i slično (tzv. no contact provisions).

Osim navedenih mjera neki zakoni predviđaju da sud može naložiti nasilniku privremeno uzdržavanje djece, plaćanje stambenog kredita ako su žrtva i nasilnik vlasnici stana za koji se plaća kredit (*support provisions*), prepuštanje žrtvi na korištenje zajedničkog vozila ili kuće (*exclusive use provisions*) te plaćanje liječenja ili štete koju je nasilnik prouzročio (*restitution provisions*).

Također postoje i mjere oduzimanja pištolja, puške ili streljiva koje nasilnik posjeduje

⁵⁸ Vračan, S., *Procesnopravne mjere protiv počinitelja obiteljskog nasilja*, Hrvatski ljetopis za kazneno pravo i praksu, godina 16, broj 1, Zagreb, 2009., str. 209.-210.

⁵⁹ *Ibid.* str. 209.

(*relinquish firearms provisions*), mjere koje nalažu nasilniku pohađanje programa psihosocijalnog tretmana, testiranje na alkohol i droge te mjere liječenja od ovisnosti o alkoholu ili drogama.

Ono što je bitno različito u odnosu na hrvatsko zakonodavstvo jest da većina sudova može donositi odluke vezano za zaštitu djetetovih prava kao što su odluke o zabrani kontakta nasilnika s djetetovim liječnikom, vrtićem, školom ili može izreći privremene mjere o skrbništvu nad djecom, uzdržavanju djece i kontaktu s njima. Od suda se može tražiti da odredi nadzor nad viđanjem djeteta ili organizira sigurno preuzimanje djece između nasilnika i žrtve posredstvom neke treće osobe. Po uzoru na ove mjere Hrvatska bi trebala dopuniti svoje zakonodavstvo, prije svega ZZNO, i omogućiti prekršajnim sudovima izricanje ovakvih vrsta mjera.

Nasilnikovo kršenje navedenih zaštitnih mjera žrtva može prijaviti policiji i/ili sudu, ovisno o tome koja mjera je prekršena. Policija može postupati po prijavama koje zahtijevaju žurnu reakciju, kao što je slučaj kršenja zabrane približavanja ili kontaktiranja žrtve, zabrane činjenja novog nasilja i slično, a nasilnik u takvim slučajevima može biti prekršajno ili kazneno prijavljen i kažnjen. Kršenja mjera koja su prijavljena policiji kasnije se mogu proslijediti i na sud. Kršenje ostalih zaštitnih mjera kao što su nepoštovanje obveza privremenog uzdržavanja djece ili nesudjelovanja u programima liječenja, najbolje je prijaviti sudu. Kada sud zaprimi prijavu o kršenju navedenih mjera, zakazat će ročište, a ako dokaže da je do kršenja zaista i došlo tada prekršitelju određuje kaznu zbog nepoštovanja odluke suda. To može biti novčana kazna ili kazna zatvora ili oboje, a u nekim slučajevima ga može optužiti i za počinjenje prekršaja ili kaznenog djela.⁶⁰

Slično kao i u hrvatskom zakonodavstvu da bi žrtva mogla tražiti izricanje zaštitnih mjera mora biti u bračnoj ili izvanbračnoj zajednici s nasilnikom, uključujući istospolne partnere, da žive u zajedničkom domaćinstvu, da su zaručeni, pa čak i ako više nisu u navedenim odnosima, moraju biti u srodstvu ili imati zajedničku djecu.⁶¹

Trajanje zaštitnih mjera razlikuje se po državama SAD-a, međutim sve mjere se mogu podijeliti u tri kategorije. Prvu kategoriju čine hitni nalozi zabrane koje policija izdaje odmah i mogu trajati do tjedan dana. Zatim postoje privremeni nalozi zabrane koji mogu trajati do mjesec dana, a izriče ih sud po zahtjevu žrtve te stupaju na snagu od trenutka uručjenja naloga nasilniku, a sud će na naknadno zakazanom ročištu odlučivati o potrebi izdavanja trajnijeg naloga. Treću kategoriju čine nalozi o zabrani koji se izdaju nakon sudske rasprave, a u nekim zemljama SAD-a na snazi mogu biti i nekoliko godina, čak se mogu i trajno izreći.⁶²

Valja napomenuti da se ove mjere mogu izreći u slučajevima obiteljskog nasilja dok zakoni SAD-a poznaju i civilne mjere zaštite (*civil harassment restraining orders*) ako osoba traži zaštitu, a ne nalazi se u nekom od navedenih odnosa sa zlostavljačem.

2.2.2. Engleska

U Engleskoj se pod nasiljem u obitelji i zlostavljanjem razumijeva svaki pojedinačni incident ili kontinuirano kontrolirajuće ponašanje, prisilne prijetnje, nasilje ili zlostavljanje

⁶⁰ http://www.womenslaw.org/laws_state_type.php?id=11169&state_code=GE, pristupljeno 6. travnja 2016.

⁶¹ <http://www.occourts.org/directory/family/domestic-violence/>, pristupljeno 6. travnja 2016.

⁶² *Op. cit.* u bilj. 58.

među osobama u dobi od 16 ili više godina koji su, ili su bili, u vezi, intimni partneri ili članovi obitelji bez obzira na spol ili spolnu orijentaciju. Nasilje može obuhvaćati, ali nije ograničeno isključivo na psihološka, fizička, seksualna, financijska i emocionalna zlostavljanja. Važno je napomenuti da u Engleskoj ne postoji kazneno djelo nasilja u obitelji već se u situacijama obiteljskog zakona primjenjuju različiti zakoni ovisno o konkretnom slučaju.⁶³

Počiniteljima nasilja u obitelji mogu se izreći obavijesti za zaštitu od nasilja u obitelji (DVPN – *domestic violence protection notices*) i naredbe za zaštitu nasilja u obitelji (DVPO – *domestic violence protection orders*). Obavijesti se mogu koristiti u slučajevima obiteljskog nasilja kada je potrebna zaštita žrtve, a nasilnik još uvijek nije uhićen, ili je osoba uhićena, a istraga je još uvijek u tijeku. Postupak je zamišljen tako da se žrtvi omogući "vrijeme odmora" od zlostavljača te eventualno traženje stručne pomoći, ako joj je potrebna. Navedene obavijesti i naredbe se mogu izreći bez žrtvinog pristanka pa čak i protiv njezine volje, ako se ocijeni da je izricanje navedenih mjera nužno za zaštitu žrtve.

U postupak izricanja mjera uključeni su i policija i magistralni sud. Kada policija nasilniku izrekne obavijest za zaštitu žrtve nasilja u obitelji, u roku od 48 sati magistralnom sudu mora podnijeti prijedlog za izricanje naredbe, o čemu odlučuje sud. Kršenje obavijesti ili naredbe izrečene nasilniku može završiti njegovim uhićenjem. Kada se protiv počinitelja pokreće kazneni postupak, policijski službenici paralelno s pokretanjem kaznenog postupka trebaju podnijeti zahtjev za izricanje naredbe nasilniku.

Uvjjeti koji moraju biti ispunjeni da bi se naredba mogla izreći jesu sljedeći:

- počinitelj mora biti stariji od 18 godina
- mora postojati osnovana sumnja da je počinitelj bio nasilan ili je žrtvi prijetio nasiljem i
- izricanje naredbe nužno je kako bi se žrtva zaštitila od počiniteljevog nasilja odnosno prijetnji nasiljem.

Prilikom odlučivanja o izricanju naredbe ovlaštenu službenik mora razmotriti dobrobit svih osoba mlađih od 18 godina, mišljenje i izjavu žrtve, izjavu okrivljenika, a kada obje strane žive na istoj adresi, mišljenje drugih osoba koje žive na toj adresi.

Pri donošenju odluke sud mora imati na umu da je izricanje naredbe nužno za zaštitu žrtve jer je nasilje nad njom počinjeno ili postoji prijetnja da bude počinjeno. O navedenom sud odlučuje na ročištu. U slučaju izricanja naredbe okrivljeniku ona može trajati od 14 do najduže 28 dana te nije moguće mijenjati vrijeme trajanja izrečene naredbe već ona traje do dana do kojega je izrečena. Ako naredba nije usvojena, policijski službenici trebaju žrtvu upoznati s mjerama samozaštite te s tim da u slučaju daljnjeg nasilja nad njom odmah zatraži pomoć.

U slučaju da okrivljenik krši naredbu mora ga se uhititi te u roku od 24 sata dovesti na magistralni sud. Kršenje naredbe se smatra nepoštovanjem suda te sud prekršitelja može kazniti prekršajno novčanom kaznom do najviše 50 funti po danu, najviše do 5 000,00 funti, odnosno do dva mjeseca zatvora.⁶⁴

⁶³ <https://www.gov.uk/guidance/domestic-violence-and-abuse>, pristupljeno 6. travnja 2016.

⁶⁴ <https://www.app.college.police.uk/app-content/major-investigation-and-public-protection/domestic-abuse/arrest-and-other-positive-approaches/domestic-violence-protection-notices-and-domestic-violence-protection-orders/#top>, pristupljeno 6. travnja 2016.

Za razliku od navedenih mjera zaštite, zabrana maltretiranja je mjera čije izricanje mogu tražiti osobe koje ne mogu ishoditi naredbu o protjerivanju ili zabranu uznemiravanja. Navedenom mjerom osoba se štiti od maltretiranja telefonskim pozivima, prijetnjama, uhođenjem, bukom, odnosno od svega što ugroženoj osobi uzrokuje nemir ili neugodu, a radi se o mjeri kojom se žrtva može štititi i u kaznenom i u civilnom postupku. Zakon spominje maltretiranje za koje je predviđena novčana kazna ili kazna zatvora do 6 mjeseci, a ako je kod žrtve izazvalo strah od nasilja osim novčane kazne može se izreći i kazna zatvora do pet godina.⁶⁵

2.2.3. Australija

U Australiji postoje sudske zabrane nasilja (*violence restraining orders*) kojima je cilj zaustaviti prijetnje, uništenje imovine, uznemiravajuće ponašanje i emocionalno zlostavljanje. Izriče ih sud te njima nalaže počinitelju zabranu približavanja ili zabranu određenog ponašanja prema drugoj osobi. Postoje dvije vrste sudske zabrane nasilja ovisno o tome je li osoba koja traži izricanje mjere u obiteljskoj vezi s osobom za koju traži izricanje mjere. U ovome radu autorica je istražila postupak izricanja mjera kada su u pitanju obiteljski odnosi.

Obitelji se smatraju:

- supružnici ili bivši supružnici, djevojka i momak ili bivši par (djevojka i momak), djeca, posvojena djeca, unuci, brat/sestra ili polubrat/polusestra te rođaci.

Izricanje zabrane osoba može zahtijevati radi svoje zaštite, ali se ona ne može izreći osobi mlađoj od 10 godina. U žrtvino ime zabranu može tražiti njezin skrbnik ili policijski službenik, a ako je žrtva mlađa od 18 godina tada izricanje zabrane može tražiti policija, roditelji i socijalna služba. Zabranama se osobi može odrediti zabrana približavanja žrtvinom domu ili radnom mjestu, zabrana približavanja nekim drugim mjestima, zabrana približavanja žrtvi, zabrana kontakata i pokušaja kontakata sa žrtvom uključujući pisanje poruka, slanje e-maila, zvonjenje na vrata ili stupanje u kontakt posredstvom neke druge osobe, može se odrediti mogućnost kontaktiranja samo na određeni način, primjerice porukama i vezano samo za dogovor o viđanju zajedničke djece, zabrana određenih ponašanja, zabrana posjedovanja oružja, streljiva ili izdavanja dozvole za oružje.

Izrečena zabrana stupa na snagu od trenutka uručjenja osobi kojoj je izrečena. Privremeni nalog ostaje na snazi sve dok nije otkazan, odbijen ili dok ne postane konačan. Konačna zabrana izrečena punoljetnoj osobi ostaje na snazi dvije godine, osim ako zabranom nije drugačije određeno, a ako je zabrana izrečena djetetu ili mlađoj osobi, ostaje na snazi kako je u njoj naznačeno, ali ne duže od šest mjeseci. Ukoliko je osoba proglašena krivom za počinjenje kaznenog djela, u tom slučaju sud može izreći doživotnu zabranu, ali se žrtva ne smije protiviti njenom izricanju.

Kada se podnese zahtjev za zabranu sud saziva preliminarno ročište na kojem podnositelj zahtjeva izlaže svoje dokaze, ali se ne poziva osoba za koju se traži izricanje zabrane. Nakon saslušanja sud može odrediti privremenu zabranu, odnosno ne donijeti odluku već pozvati okrivljenika da podnese svoje dokaze prije donošenja odluke ili odbiti zahtjev. Ako sud donese privremenu mjeru zabrane o tome obavještava policiju koja je dužna obavijestiti

⁶⁵ *Op. cit.* u bilj. 58., str. 193.

okrivljenika. Okrivljenik ima pravo žalbe na izrečenu mjeru u roku od 21 dan od primitka mjere, a ako ne podnese žalbu, donosi se konačna mjera zabrane koja obično traje dvije godine. Tada se okrivljenik može žaliti, ali sud će njegovu žalbu usvojiti samo ako ima opravdane razloge zbog čega ju nije podnio u roku od 21 dan od primitka privremene mjere zabrane. Ako ima opravdane razloge sud će sazvati ročište i pružiti priliku okrivljeniku da ospori zahtjev žrtve, a ako ne utvrdi opravdane razloge odbacit će žalbu okrivljenika.

Ukoliko osoba prekrši izrečenu mjeru zabrane može ju se prijaviti za kazneno djelo za koje može biti novčano kažnjena do 6 000,00 dolara ili kaznom zatvora do dvije godine ili oboje.⁶⁶

Osim navedenih sudskih zabrana postoje i policijske zabrane (*police orders*). Policija može izreći sve mjere koje se izriču na sudu, ali u trajanju do 72 sata. U slučaju kršenja policijske zabrane osoba se može prijaviti za počinjenje kaznenog djela za koje može biti novčano kažnjena do 6000,00 dolara ili kaznom zatvora do dvije godine, a kršenje zabrane ide u dosje okrivljenika.⁶⁷

Osim navedenog postoje i sudski nalozi (*misconduct restraining orders*), koji se izriču u situacijama kada žrtva i okrivljenik nisu u obiteljskim odnosima, stoga ovi nalozi nisu predmet istraživanja.⁶⁸

Usporedbom hrvatskog zakonodavstva sa zakonodavstvima SAD-a, Engleske i Australije vidljivo je da postoje slični mehanizmi zaštite žrtava, međutim u slučajevima kršenja izrečenih mjera rješenja komparativnih zemalja mnogo su stroža nego kod nas. U hrvatskom zakonodavstvu bi se trebali odrediti uvjeti izmjene ili ukidanja izrečenih mjera pa čak i mogućnost trajnog određivanja pojedinih mjera te mogućnost da sudovi mogu donositi odluke vezano za zaštitu djetetovih prava (npr. nadzor nad viđanjem djece, mjere privremenog skrbištva i slično).

2.3. Statistički pokazatelji

S obzirom na cilj ovoga istraživanja autorica je smatrala važnim napraviti statističku analizu za desetogodišnje vremensko razdoblje te prikazati broj predloženih i provedenih zaštitnih mjera na razini Republike Hrvatske i Policijske uprave zagrebačke.

⁶⁶ <http://www.legalaid.wa.gov.au/InformationAboutTheLaw/DomesticandOtherViolence/ViolenceRestrainingOrders/Pages/Default.aspx>, pristupljeno 7. travnja 2016.

⁶⁷ <http://www.legalaid.wa.gov.au/InformationAboutTheLaw/DomesticandOtherViolence/Pages/Policeorders-information.aspx>, pristupljeno 7. travnja 2016.

⁶⁸ <http://www.legalaid.wa.gov.au/InformationAboutTheLaw/DomesticandOtherViolence/MisconductRestrainingOrders/Pages/Default.aspx>, pristupljeno 7. travnja 2016.

Tablica 1: Broj predloženih i provedenih zaštitnih mjera u RH od 2005. do 2014. godine⁶⁹

	2005.		2006.		2007.		2008.		2009.		2010.		2011.		2012.		2013.		2014.	
	P	I	P	I	P	I	P	I	P	I	P	I	P	I	P	I	P	I	P	I
ZM1	1806	-	4591	-	4936	-	4607	-	5471	-	4538	-	5764	-	5832	-	5876	-	4226	-
ZM2	372	47	849	203	1128	379	788	265	1099	388	1419	611	2438	1101	2487	1532	3477	921	2601	919
ZM3	52	15	285	45	402	102	233	72	403	95	439	155	619	206	654	537	897	402	840	299
ZM4	253	35	508	91	583	128	377	109	486	164	560	263	761	328	884	333	843	374	647	307
ZM5	53	-	34	-	15	-	27	-	10	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-
ZM6	2097	-	3262	-	3618	-	3517	-	3863	-	3294	-	3430	-	3236	-	3200	-	2492	-
ZM7	287	-	359	-	417	-	284	-	420	-	299	-	723	212	494	157	235	-	454	-

Izvor: MUP, Ravnateljstvo policije, Uprava kriminalističke policije, Odjel maloljetničke delinkvencije i kriminaliteta na štetu mladeži i obitelji

U tablici 1 prikazani su desetogodišnji podaci za sve predložene zaštitne mjere po ZZNO-u, koje je policija kao ovlašteni tužitelj predlagala nadležnom prekršajnom sudu, dok su u rubrici izvršene zaštitne mjere prikazane samo zaštitne mjere čija provedba je u nadležnosti policije, budući da su navedene mjere predmet ovoga istraživanja.

Zanimljivo je da je tijekom svih godina najviše predlagana zaštitna mjera obveznoga psihosocijalnog tretmana, izuzevši 2005. godinu, kada je najčešće predložena zaštitna mjera obveznog liječenja od ovisnosti, koja se u svim drugim godinama po učestalosti predlaganja nalazi odmah iza zaštitne mjere obveznoga psihosocijalnog tretmana. Iz navedenoga autorica zaključuje da je policija predlaganjem navedenih mjera prije svega željela utjecati na počiniteljevo ponašanje, a ne ga još dodatno sankcionirati zabranama. Broj predloženih zaštitnih mjera cijelo vrijeme slijedi uzlazni trend te se taj broj od 2005. do 2013. godine utrostručio. Jedino se 2014. godine, u odnosu na 2013. godinu, vidi pad od 1 650 predloženih zaštitnih mjera obveznoga psihosocijalnog tretmana. Postoji mogućnost da je razlog tome svijest tužitelja o nedostatku ustanova i stručnog kadra koji se bave provedbom navedene zaštitne mjere, te naravno u nedostatku financijskih sredstava za njezinu provedbu. Međutim, interesantno je primijetiti da je broj predloženih zaštitnih mjera obveznog liječenja od ovisnosti uvijek na

⁶⁹ Objašnjenje kratica:

ZM1 - Zaštitna mjera obveznog psihosocijalnog tretmana

ZM2 - Zaštitna mjera zabrane približavanja žrtvi nasilja u obitelji

ZM3 - Zaštitna mjera zabrane uznemiravanja ili uhođenja osobe izložene nasilju

ZM4 - Zaštitna mjera udaljenja iz stana, kuće ili nekog drugog stambenog prostora

ZM5 - Zaštitna mjera osiguranja zaštite osobe izložene nasilju (od 2009. godine /NN 137/09./ donošenjem novog ZZNO navedena mjera više ne postoji)

ZM6 - Zaštitna mjera obveznog liječenja od ovisnosti

ZM7 - Zaštitna mjera oduzimanja predmeta koji je namijenjen ili uporabljen u počinjenju prekršaja

P – predložene zaštitne mjere

I – izvršene (provedene) zaštitne mjere

(-) crtica označava da se podaci o izvršenju zaštitnih mjera nisu prikupljali na razini MUP RH.

Navedene kratice se koriste tijekom cijelog članka s jednakim značenjem.

približno istoj razini, odnosno ne primjećuje se niti neki veći porast niti pad u broju predloženih zaštitnih mjera u tom desetogodišnjem razdoblju.

Policija je prekršajnom sudu do 2009. godine najmanje predlagala izricanje zaštitne mjere osiguranja zaštite osobe izložene nasilju, a kada je izmjenama ZZNO-a 2009. godine navedena mjera ukinuta iz Zakona, njezino mjesto po učestalosti predlaganja zauzima zaštitna mjera oduzimanja predmeta koji je namijenjen ili uporabljen u počinjenju prekršaja. Navedeno ne iznenađuje, budući da se radi o mjerama kojima primarni cilj nije zaštita žrtve ili sankcioniranje počinitelja.

Zaštitne mjere čija provedba je u nadležnosti policije i koje služe isključivo zaštiti žrtve obiteljskog nasilja, predlagane su nešto rjeđe od zaštitnih mjera kojima je cilj utjecati na počinitelja i promijeniti njegovo ponašanje, a među njima najčešće je predlagana zaštitna mjera zabrane približavanja žrtvi nasilja u obitelji.

Tablica 2: Predložene i izvršene zaštitne mjere na razini RH (MUP) čija provedba je u nadležnosti policije

	2005.		2006.		2007.		2008.		2009.		2010.		2011.		2012.		2013.		2014.	
	P	I	P	I	P	I	P	I	P	I	P	I	P	I	P	I	P	I	P	I
ZM2	372	47	849	203	1128	379	788	265	1099	388	1419	611	2438	1101	2487	1532	3477	921	2601	919
ZM3	52	15	285	45	402	102	233	72	403	95	439	155	619	206	654	537	897	402	840	299
ZM4	253	35	508	91	583	128	377	109	486	164	560	263	761	328	884	333	843	374	647	307
Ukupno	677	97	1642	339	2113	609	1398	446	1988	647	2418	1029	3818	1635	4025	2402	5217	1697	4088	1525

Izvor: MUP, Ravnateljstvo policije, Uprava kriminalističke policije, Odjel maloljetničke delinkvencije i kriminaliteta na štetu mladeži i obitelji

U tablici 2 prikazane su predložene i izvršene zaštitne mjere u Republici Hrvatskoj, čija provedba je u nadležnosti policije. Najčešće predlagana zaštitna mjera tijekom svih deset godina jest zaštitna mjera zabrane približavanja žrtvi nasilja, potom slijedi zaštitna mjera udaljenja iz stana, kuće ili nekog drugog stambenog prostora sve do 2012. godine, a 2013. godine na njezino mjesto dolazi zaštitna mjera zabrane uznemiravanja ili uhođenja osobe izložene nasilju.

Zaštitna mjera zabrane približavanja žrtvi nasilja u obitelji tijekom svih deset godina slijedi uzlazni trend (2008. i 2014. godine neznatno se bilježi pad predloženih zaštitnih mjera u odnosu na raniju godinu) te je broj navedenih predloženih zaštitnih mjera od 2005. do 2014. porastao za 2 229 mjera, što iznosi porast od 600 % (sa 372 predložene mjere u 2005. godini, na 2 601 predloženu mjeru u 2014. godini). Navedeno stvara dojam da je briga o zaštiti žrtava sve veća jer i prekršajni sudovi također slijede uzlazni trend u prihvaćanju i izricanju navedenih zaštitnih mjera kao prekršajnopравниh sankcija (pad se bilježi 2008. godine, kada je i ovlašteni tužitelj predložio manje zaštitnih mjera nego 2007. godine pa postoji mogućnost da je to razlog manjem broju izrečenih zaštitnih mjera). Naime, 2013. godine prekršajni sud izriče 40% manje zaštitnih mjera u odnosu na 2012. godinu iako je policija kao ovlašteni tužitelj 2013. godine predložila 29% više mjera nego 2012. godine (2012. godine predloženo je 2 487 mjera, a 2013. godine 3 477 mjera).

Promatrajući udio izrečenih mjera u predloženim mjerama vidljivo je da se taj udio kreće između 30% i 40%, izuzetak su 2005. godina (12,6%) i 2006. godina (23,9%). Zanimljivi porast se događa 2012. godine kada taj udio iznosi 61,2%, dok sljedeće godine dolazi do naglog pada na 26,5%.

Što se tiče zaštitnih mjera zabrane uznemiravanja ili uhođenja osobe izložene nasilju i zaštitne mjere udaljenja iz stana, kuće ili drugog stambenog prostora, vidljivo je da se predlažu, ali i izriču u puno manjoj mjeri od zaštitne mjere zabrane približavanja žrtvi nasilja u obitelji. I jedna i druga mjera bilježe porast tijekom godina i u broju predloženih i u broju izrečenih zaštitnih mjera čiji udio u broju predloženih mjera se kreće od 15,8% 2006. godine do 82,1 % 2012. godine za zaštitnu mjeru zabrane uznemiravanja ili uhođenja osobe izložene nasilju te od 13,8% 2005. godine do 47,4% 2014. godine za zaštitnu mjeru udaljenja iz stana, kuće ili nekog drugog stambenog prostora.

Tablica 3: Broj predloženih i provedenih zaštitnih mjera na razini PU zagrebačke od 2005. do 2014. godine

	2005.		2006. ⁷⁰		2007.		2008.		2009.		2010.		2011.		2012.		2013.		2014.	
	P	I	P	I	P	I	P	I	P	I	P	I	P	I	P	I	P	I	P	I
ZM1	1201	-	-	-	674	-	674	-	909	-	368	-	835	-	874	-	859	-	530	-
ZM2	244	56	-	-	142	94	142	94	262	184	188	155	429	198	424	208	674	235	480	206
ZM3	129	15	-	-	93	45	93	45	149	44	86	33	153	41	206	90	317	233	294	138
ZM4	111	18	-	-	89	45	89	45	113	81	106	104	188	92	230	91	281	125	194	105
ZM5	3	-	-	-	3	-	3	-	1	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-
ZM6	798	-	-	-	641	-	641	-	709	-	389	-	846	-	678	-	679	-	427	-
ZM7	70	-	-	-	69	-	69	-	113	-	43	-	76	50	41	29	46	-	51	-

Izvor: MUP, Ravnateljstvo policije, Uprava kriminalističke policije, Odjel maloljetničke delinkvencije i kriminaliteta na štetu mladeži i obitelji

Analizom prikaza statističkih podataka na razini PUZ-a te njihovom usporedbom s podacima na razini Republike Hrvatske vidi se jednaki uzlazni trend u predlaganju i izricanju zaštitnih mjera. Najčešće je predlagana zaštitna mjera obveznoga psihosocijalnog tretmana, a odmah iza nje je po učestalosti predlaganja zaštitna mjera obveznog liječenja od ovisnosti. Kao i na razini Republike Hrvatske najmanje predlagane mjere su zaštitna mjera osiguranja zaštite osobe izložene nasilju i zaštitna mjera oduzimanja predmeta koji je namijenjen ili uporabljen u počinjenju prekršaja.

Analizom mjera čija provedba je u nadležnosti policije, kao i na razini Republike Hrvatske, najčešće predlagana zaštitna mjera je zabrana približavanja žrtvi nasilja u obitelji. Statistički praćeno – primjećuje se da trendovi u predlaganju i izricanju zaštitnih mjera na razini PUZ-a slijede trendove na razini Republike Hrvatske.

⁷⁰ Statistički podaci za 2006. godinu na razini PU zagrebačke nisu nam bili dostupni u trenutku pisanja ovoga članka.

3. ISTRAŽIVANJE RAZLOGA NEPRIHVAĆANJA PREDLOŽENIH ZAŠTITNIH MJERA OD STRANE PREKRŠAJNIH SUDOVA

Iako su zaštitne mjere jedna od prekršajnopравnih sankcija predviđenih ZZNO-om te od donošenja navedenoga Zakona broj predloženih i izrečenih zaštitnih mjera iz godine u godinu raste, autorica je uočila da je i dalje visok postotak mjera koje ovlašteni tužitelj predloži, a sud ih ne usvoji. Navedeni postotak za vremenski period od 2010. do 2014. godine na razini PUZ-a iznosi 51,7%, što znači da od ukupno 4 250 predloženih zaštitnih mjera njih 2 196 nije izrečeno pravomoćnim presudama.

3.1. Ciljevi istraživanja

Ovo je prvo istraživanje koje je provedeno radi analize utvrđivanja razloga neprihvaćanja predloženih zaštitnih mjera koje je policija kao ovlašteni tužitelj predložila nadležnom prekršajnom sudu.

Na temelju navedenog cilja hipoteze ovoga rada jesu:

H1 Razlozi neprihvaćanja predloženih zaštitnih mjera:

- ovlašteni tužitelj nije činjenično i dokazno potkrijepio svoj zahtjev za izricanje predložene zaštitne mjere
- tijekom prekršajnog postupka nije dokazano da postoji daljnja opasnost za žrtvu, odnosno da će se nasilničko ponašanje počinitelja nastaviti čime je izricanje predložene mjere nesvršishodno
- sama žrtva se izjasnila da ne želi izricanje neke od predloženih zaštitnih mjera

H2 Prekršajni sud u pravomoćnoj presudi uopće se nije izjasnio o razlozima neprihvaćanja predložene zaštitne mjere (ni u jednom dijelu izreke ili obrazloženja presude se nije osvrnuo na predloženu zaštitnu mjeru i naveo razloge njena neprihvaćanja)

H3 Ovlašteni tužitelji ne podnose žalbe na presude prekršajnog suda u kojim im nije prihvaćena predložena zaštitna mjera.

Provedbom ovoga istraživanja autorica je željela doprinijeti poboljšanju kvalitete postupka odlučivanja o izricanju zaštitnih mjera u smislu potpunije i kvalitetnije primjene ZZNO-a.

3.2. Metodologija i konstrukcija uzorka

Istraživanjem su analizirane pravomoćne presude iz nadležnosti osam (8) prekršajnih sudova te njihove četiri (4) stalne službe i jedan (1) dežurni odjel.⁷¹ Prilikom istraživanja autorica se nije bavila ocjenom opravdanosti sudačke ocjene već je naglasak stavljen na

⁷¹ Prekršajni sud u Zagrebu te dežurni odjel Prekršajnog suda u Zagrebu, Prekršajni sud Sesvete, Prekršajni sud Zaprešić, Prekršajni sud Vrbovec sa stalnim službama u Dugom Selu i Sv. Ivanu Zelini, Prekršajni sud Velika Gorica, Prekršajni sud Karlovac sa stalnim službama u Ogulinu i Jastrebarskom, Prekršajni sud Samobor i Prekršajni sud Ivanić-Grad.

izreku i obrazloženje presuda. Također, nije imala na uvid sudski spis budući da cilj ovoga istraživanja nije bio uspoređivanje presude s cjelokupnim sudskim spisom, već samo analiza izrečenih presuda.

Navedeno istraživanje je provedeno tijekom siječnja 2016. godine kombinacijom kvantitativnog i kvalitativnog pristupa. Autorica je provela istraživanje na razini Policijske uprave zagrebačke te je tom prilikom obuhvaćeno 17 policijskih postaja (od I. do VIII. PP Zagreb, PP Sesvete, PP Zaprešić, PP Vrbovec, PP Velika Gorica, PP Sv. Ivan Zelina, PP Jastrebarsko, PP Samobor, PP Ivanić-Grad i PP Dugo Selo).⁷² U navedenim ustrojstvenim jedinicama autorica je nasumičnim odabirom, za vremenski period od 2010. do 2014. godine, u svakoj godini izabrala u pravilu⁷³ po tri pravomoćne presude prekršajnog suda u kojoj je počinitelj proglašen krivim zbog počinjenja prekršaja iz članka 4. ZZNO-a. U navedenim presudama je policija kao ovlašteni tužitelj predložila neku od zaštitnih mjera čija provedba je u njihovoj nadležnosti s tim da prekršajni sud nije usvojio predloženu zaštitnu mjeru. Analizom je obuhvaćeno 225 nasumično odabranih presuda u kojima je ovlašteni tužitelj predložio 270 zaštitnih mjera čija je provedba u nadležnosti policije, od kojih 263 predložene mjere nisu prihvaćene dok ih je 7 prihvaćeno. Predmet analize su 263 zaštitne mjere koje nisu prihvaćene od kojih je 167 zaštitnih mjera zabrane približavanja žrtvi nasilja u obitelji, 46 zaštitnih mjera zabrane uznemiravanja ili uhođenja osobe izložene nasilju i 80 zaštitnih mjera udaljenja iz stana, kuće ili nekog drugog stambenog prostora. S druge strane, kvalitativnim pristupom autorica je željela identificirati pretpostavke (razloge) na kojima se temeljio proces donošenja odluke suda o neizricanju predložene zaštitne mjere. Analizi presuda je pristupila bazirajući se isključivo na dio presude koji se odnosi na razloge odbijanja predloženih zaštitnih mjera pritom ne analizirajući ostale dijelove presude.

Iz navedenog moguće je zaključiti o ograničenjima ovoga istraživanja, koje se odnosi na metodologiju koja je korištena pri izradi analize. Autorica je u svakoj kalendarskoj godini analizirala jednaki broj presuda u kojima nisu prihvaćene zaštitne mjere, međutim statistički pokazatelji pokazuju da broj neprihvaćenih zaštitnih mjera iz godine u godinu raste te je u 2014. godini šest puta veći nego u 2010. godini. U skladu s navedenim porastom autorica je u svakoj godini trebala izabrati jednak postotak neprihvaćenih mjera koje će analizirati i na taj način bi dobila točnije i vjerodostojnije podatke.

3.3. Opis strukture prikupljenih podataka

Na temelju statističkih podataka koji su prikazani u 2. poglavlju ovoga rada izdvojeni su statistički podaci koji su korišteni u ovome istraživanju, a prikazani su u tablici 4.

⁷² PU zagrebačka je najveća policijska uprava u MUP-u RH, obuhvaća urbani i ruralni dio, te broj neprihvaćenih zaštitnih mjera u analiziranom vremenskom periodu iznosi 19,5% u ukupnome broju neprihvaćenih zaštitnih mjera na razini MUP-a RH, zbog čega autorica smatra da će se provedenim istraživanjem na razini PU zagrebačke dobiti vjerodostojan prikaz za cijelu RH.

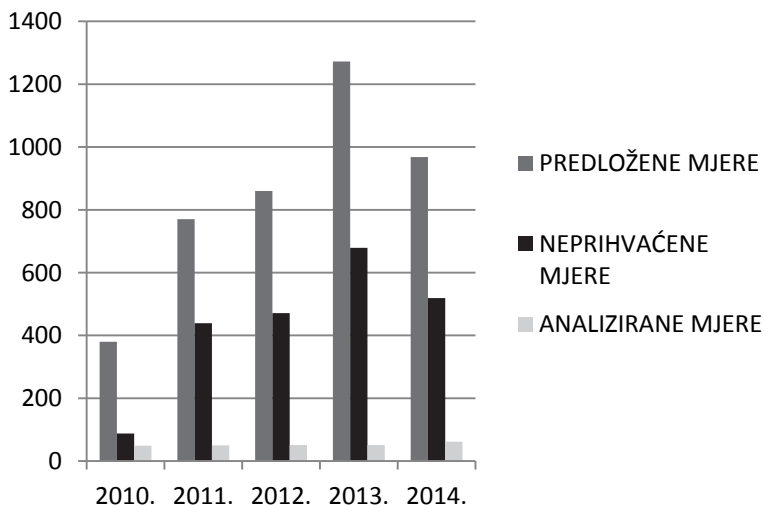
⁷³ Važno je napomenuti da u nekim ustrojstvenim jedinicama pregledom cijele kalendarske godine nisu pronađene tri pravomoćne presude koje su udovoljavale postavljenim kriterijima za analizu, te da je u nekim pravomoćnim presudama predloženo više zaštitnih mjera čija provedba je u nadležnosti policije te da zbog toga ukupan zbroj analiziranih pravomoćnih presuda ne iznosi 255 (što odgovara broju kada 17 policijskih postaja koje su obuhvaćene analizom pomnožimo s vremenskim razdobljem koje smo analizirali i s tri analizirane pravomoćne presude). U svim ostalim ustrojstvenim jedinicama su analizirane tri pravomoćne presude.

Tablica 4: Podaci za analizu neprihvatanja predloženih zaštitnih mjera na razini PUZ-a čija provedba je u nadležnosti policije

	2010.		Raz.	2011.		Raz.	2012.		Raz.	2013.		Raz.	2014.		Raz.	Ukupno		Razlika
	P	I		P	I		P	I		P	I		P	I		P	I	P - I
ZM2	188	155	33	429	198	231	424	208	216	674	235	439	480	206	274	2195	1002	1193
ZM3	86	33	53	153	41	112	206	90	116	317	233	84	294	138	156	1056	535	521
ZM4	106	104	2	188	92	96	230	91	139	281	125	156	194	105	89	999	517	482
Ukupno	380	292	88	770	331	439	860	389	471	1272	593	679	968	449	519	4250	2054	2196

Istraživanjem je obuhvaćeno sedamnaest ustrojstvenih jedinica PUZ-a u petogodišnjem vremenskom periodu (od 2010. do 2014. godine). U navedenom vremenskom periodu predloženo je ukupno 4 250 zaštitnih mjera od čega su prihvaćene 2 054 mjere dok ih 2 196 nije prihvaćeno. Od navedenog broja neprihvaćenih zaštitnih mjera ovim istraživanjem su obuhvaćene 263 predložene zaštitne mjere što čini 11,98% neprihvaćenih zaštitnih mjera.

Tablica 4 prikazuje predložene i izvršene mjere pojedinačno tako da je vidljivo kako iz godine u godinu raste broj predloženih zaštitnih mjera, a time i broj izrečenih i neizrečenih, odnosno neprihvaćenih mjera. U 2014. godini vidljiv je pad u broju predloženih, izrečenih i neprihvaćenih mjera, međutim razmatrajući svaku godinu pojedinačno može se zaključiti da u svakoj godini, izuzevši 2010. godinu, postotak neprihvaćenih zaštitnih mjera prelazi 50% od predloženih zaštitnih mjera što je visok postotak i to je bio glavni razlog koji je autoricu potaknulo na ovo istraživanje.

Grafikon 1: Prikaz predloženih zaštitnih mjera

Grafikon 1 prikazuje ukupan broj predloženih, neprihvaćenih i ovim istraživanjem analiziranih zaštitnih mjera na razini PUZ-a za vremenski period od 2010. do 2014. godine. Iz grafikona je vidljivo da je najveći broj neprihvaćenih zaštitnih mjera bio 2013. godine kada sud nije prihvatio 679 predloženih zaštitnih mjera, ali to je ujedno godina u kojoj je bilo i najviše predloženih mjera. U svakoj godini istraživanjem je obuhvaćen podjednak broj neprihvaćenih mjera. Međutim ako gledamo udio analiziranih mjera u neprihvaćenim mjerama, tada bi taj postotak u 2010. godini iznosio 55,7%, u 2011. godini 11,4%, u 2012. godini 10,8%, u 2013. godini 7,5% i u 2014. godini 11,9%.

4. REZULTATI ISTRAŽIVANJA I RASPRAVA

Tablica 5: Razlozi neprihvatanja predloženih zaštitnih mjera

Vremenski period	Razlozi neprihvatanja mjera						
2010.-2014. godina	Tužitelj nije činjenicama i dokazima potkrijepio svoj zahtjev (%)	Izricanje mjere nije svrsishodno (%)	Žrtva ne želi izricanje mjere (%)	Odbija se u izreci, obrazloženja nema u skladu s čl. 179 PZ-a (%)	Ne spominje se u izreci, obrazloženja nema u skladu s čl. 179 PZ-a (%)	Ni u izreci ni u obrazloženju sud ne spominje predloženu zaštitnu mjeru (%)	Uložene žalbe (%)
ZM2	3 (1,1%)	22 (8,4%)	11 (4,2%)	35 (13,3%)	29 (11%)	37 (14%)	
ZM3	1 (0,4%)	2 (0,8%)	1 (0,4%)	25 (9,5%)	8 (3%)	8 (3%)	
ZM4	1 (0,4%)	10 (3,8%)	11 (4,2%)	25 (9,5%)	22 (8,4%)	12 (4,6%)	1 (0,4%)
Ukupno	5 (1,9%)	34 (13%)	23 (8,8%)	85 (32,3%)	59 (22,4%)	57 (21,6%)	1 (0,4%)

Iz prikazanih rezultata istraživanja vidljivo je da se u 144 slučaja predloženih zaštitnih mjera sud u pravomoćnoj presudi u obrazloženju poziva na članak 179. stavak 9. Prekršajnog zakona⁷⁴ i ne piše obrazloženje presude, tako da u navedenim presudama ne postoji obrazlo-

⁷⁴ Čl. 179. st. 9. Prekršajnog zakona, *op. cit.* u bilj. 40.

"Ako su se sukladno stavku 7. ovoga članka, nakon objave presude tužitelj i okrivljenik odrekli prava na podnošenje žalbe, sud nije dužan pisati obrazloženje presude. Ovjerovljeni prijepis presude (izreka) dostavit će im se ako to posebno zahtijevaju."

Čl. 179. st. 7. Prekršajnog zakona, *op. cit.* u bilj. 40.

"Svatko tko, sukladno ovom Zakonu, ima pravo žalbe protiv presude može se odreći toga prava nakon što mu je usmeno priopćena odnosno dostavljena presuda protiv koje ima pravo žalbe, a može i odustati od već podnesene žalbe. Okrivljenik može odustati od podnesene žalbe koju je u njegovu korist podnijela za to ovlaštena osoba (članak 192. stavak 2.). Ako se okrivljenik odrekao prava na žalbu, žalbu ne mogu podnijeti osobe koje

ženje neprihvatanja predložene zaštitne mjere. Razlog tužiteljevog odricanja prava na žalbu u ovim slučajevima nije jasan budući da su upravo oni ti koji su predložili izricanje prekršaj-nopravne sankcije, a time i zaštitne mjere okrivljeniku, te iako predložena prekršaj-nopravna sankcija nije izrečena, oni se odriču prava na žalbu. Zabrinjavajuća činjenica je i ta da je u 225 pravomoćnih presuda koje su obuhvaćene ovim istraživanjem, uložena samo jedna žalba i to žalba okrivljenika, a ne ovlaštenog tužitelja.

S obzirom na to da od 263 neprihvaćene zaštitne mjere u više od polovice sud nije obrazlagao razloge zbog kojih ih nije prihvatio, jer su se okrivljenik i ovlaštenu tužitelj odrekli prava na žalbu, analizom je obuhvaćeno preostalih 119 predloženih zaštitnih mjera.

Razmatrajući razloge njihova neprihvatanja utvrđeno je da je pet zaštitnih mjera odbijeno zato što tužitelj prilikom podnošenja optužnog prijedloga i predlaganja izricanja zaštitnih mjera nije činjenicama i dokazima potkrijepio svoj prijedlog ili je neosnovano predložio izricanje mjere.

Kao razloge odbijanja zaštitne mjere zabrane približavanja žrtvi nasilja u obitelji sud je naveo sljedeće:

- u dva slučaja odbio je predloženu zaštitnu mjeru zato što se prilikom počinjenja prekršaja radilo o verbalnom nasilju okrivljenika; u jednom slučaju sud navodi da takvo nasilje ne iziskuje izricanje ove mjere, dok u drugome obrazlaže da je počinjeno verbalno nasilje i da ne postoji neposredna životna ugroženost čime nisu ispunjeni uvjeti za izricanje ove mjere. Valja napomenuti da članak 13. stavak 1. ZZNO-a navodi da se ova mjera može primijeniti prema počinitelju nasilja u obitelji, ako postoji opasnost da bi ponovno mogao počinuti nasilje u obitelji, znači ne navodi da se mora raditi o određenoj vrsti nasilja (fizičko, psihičko, seksualno itd.) niti o životnoj ugroženosti već je dovoljno samo postojanje opasnosti za ponovno počinjenje prekršaja,
- sud je odbio predloženu zaštitnu mjeru navodeći da u tijeku prekršajnog postupka nisu utvrđene okolnosti koje bi opravdale primjenu predložene zaštitne mjere, ali ni u jednom dijelu obrazloženja presude sud ne navodi o kojim okolnostima se radi.

Kao razlog odbijanja zaštitne mjere zabrane uznemiravanja ili uhođenja osobe izložene nasilju sud je naveo da odbija izricanje predložene mjere zato što nasilje nije počinjeno uznemiravanjem nego tjelesnim napadom čime nisu ispunjeni uvjeti iz članka 14. stavka 1. ZZNO-a.

Kao razlog odbijanja zaštitne mjere udaljenja iz stana, kuće ili nekog drugog stambenog prostora sud je naveo da nisu ispunjeni zakonski uvjeti za izricanje predložene mjere, ali ne obrazlaže koji to zakonski uvjeti nisu ispunjeni.

U 34 analizirane mjere sud je ocijenio da izricanje predložene mjere nije svrsishodno. Iz navedenih razloga odbijene su 22 zaštitne mjere zabrane približavanja, 2 zaštitne mjere zabrane uznemiravanja ili uhođenja i 10 zaštitnih mjera udaljenja iz stana, kuće ili nekog drugog stambenog prostora.

su ovlaštenu žalbu podnijeti u njegovu korist."

Razlozi zbog kojih je sud ocijenio da je izricanje predložene mjere nesvršishodno:

- sud je izrekao neku drugu zaštitnu mjeru koja nije predložena te smatra da će se izricanjem te mjere postići svrha kažnjavanja,
- izricanje predložene mjere po mišljenju suda nije nužno jer će se i bez primjene te mjere postići svrha kažnjavanja,
- okrivljenik se tijekom postupka ispričao žrtvi te sud smatra da ne postoje okolnosti koje upućuju da će okrivljenik nastaviti s nasilničkim ponašanjem,
- okrivljenik žali zbog počinjenja prekršaja, do sada nije prekršajno kažnjavan te sud smatra da će se i bez izricanja predložene zaštitne mjere postići svrha kažnjavanja,
- sud procjenjuje da izricanje mjere nije prijeko potrebno kako bi se okrivljenika spriječilo u novom nasilju i osiguranju nužne zaštite zdravlja i sigurnosti žrtve te je okrivljenik obećao da više neće činiti nasilje u obitelji, a sudac je to obećanje ocijenio uvjerljivim i iskrenim,
- primjena zaštitne mjere po ocjeni suda nije nužna ni pogodna jer ne postoji opasnost da bi okrivljenik mogao ponoviti nasilje u obitelji,
- okrivljenik do sada nije kažnjavan, a na snazi prema njemu je bila mjera opreza do pravomoćnosti presude te sud smatra da će se opasnost od ponavljanja prekršaja otkloniti tom mjerom,
- nasilje koje je počinio okrivljenik bio je izolirani incident,
- ista takva mjera je po prijašnjem prekršaju okrivljenika na snazi.

Navedene razloge sud najčešće navodi kao razloge neprihvatanja zaštitnih mjera, a sve se zapravo svodi na to da sud smatra kako je izrečenom mjerom postigao svrhu kažnjavanja te bi izricanje bilo kakve druge mjere prema okrivljeniku bilo nesvršishodno.

Jedan od razloga neprihvatanja mjera jest i činjenica da se žrtva tijekom prekršajnog postupka izjasnila da ne želi izricanje predložene mjere prema okrivljeniku, te bi u tome slučaju izricanje mjere od strane suda bilo nesvršishodno. Navedeni razlog je autorica odlučila izdvojiti od ostalih razloga zbog kojih je izricanje mjere nesvršishodno zato što je željela prikazati da žrtve nerijetko tijekom postupka ipak ne prihvaćaju mjere koje služe isključivo njihovoj zaštiti od daljnjeg činenja nasilja nad njima. Od 119 neprihvaćenih zaštitnih mjera žrtva se u nešto manje od petine slučajeva izjasnila da ona ne želi izricanje navedene mjere zbog čega je sud i nije prihvatio, navodeći da se žrtva tijekom davanja iskaza na sudu izjasnila kako smatra da izricanje mjere nije potrebno.

Zabrinjavajući je postotak od 21,6%, odnosno u koliko slučajeva se sud uopće ne obazire na tužiteljeve predložene zaštitne mjere pa ni u izreci ni u obrazloženju presude ne spominje predložene mjere već se "ponaša" kao da ih tužitelj nije ni predložio. Navedeno je u suprotnosti s člankom 185. stavkom 7. Prekršajnog zakona koji kaže da će sud u obrazloženju presude kratko iznijeti razloge za svaku točku presude te da će iznijeti i zašto nije prihvatio pojedine prijedloge stranaka ili sudionika u postupku.⁷⁵ Ovlašteni bi tužitelj u ovakvim situacijama trebao uložiti žalbu. Međutim, činjenica da u 225 analiziranih pravomoćnih presuda nije uložena niti jedna žalba ovlaštenog tužitelja upućuje na činjenicu da ovlašteni tužitelji

⁷⁵ Čl. 185. st. 7. Prekršajnog zakona, *op. cit.* u bilj. 40.

očito nisu svjesni da su u poziciji da i sami utječu na odluke suda te da podnošenjem optužnog prijedloga njihov posao nije završen. Naprotiv, njihov posao tek tada počinje jer oni kao ovlašteni tužitelji imaju pravo sudjelovati na glavnoj raspravi, predlagati izvođenje dokaza, davati druge prijedloge, izjave i očitovanja o izvedenim dokazima, te uz dopuštenje suca postavljati pitanja drugima u postupku.⁷⁶ Nazočni ovlašteni tužitelj može, ako u tijeku glavne rasprave izvedeni dokazi pokazuju drukčije činjenično stanje nego što je izloženo u optužnom prijedlogu, do završetka dokaznog postupka usmeno izmijeniti (promijeniti, suziti ili proširiti) ili podnijeti novi optužni prijedlog.⁷⁷ Nakon donošenja presude, ako nisu zadovoljni odlukom suda imaju pravo ulaganja žalbe, naravno ako se toga prava nisu odrekli u skladu s člankom 179. stavkom 7. Prekršajnog zakona, što je u ovome istraživanju nerijetko slučaj.

Ovo istraživanje pokazuje kako samo propisivanje nasilja u obitelji bilo kao prekršaja bilo kao kaznenog djela nije dovoljno, ako ga ne prati adekvatna primjena tih zakona. Nije dovoljno samo predložiti izricanje zaštitne mjere već se mora voditi računa da se tom mjerom mora osigurati zaštita žrtve. Ako razmotrimo Bosnu i Hercegovinu, za koju možemo reći da ima gotovo isti zakonski okvir u Zakonu o zaštiti od nasilja u obitelji,⁷⁸ vidjet ćemo da je kod njih u vremenskom periodu od 1. 1. 2006. godine do 31. 12. 2009. godine podnesen 331 zahtjev za izricanje zaštitne mjere od kojih su 103 prihvaćena tako da je u te četiri godine izrečeno 15 zaštitnih mjera zabrane približavanja žrtvi nasilja, 75 zaštitnih mjera zabrane uznemiravanja ili uhođenja osobe izložene nasilju i 7 zaštitnih mjera udaljenja iz stana, kuće ili nekog drugog stambenog prostora i zabrana vraćanja u stan, kuću ili neki drugi stambeni prostor.⁷⁹ Iz navedenoga vidimo da se kod njih predlaže i izriče puno manje mjera nego u Republici Hrvatskoj, ali postotak neprihvatanja predloženih mjera u navedenome periodu iznosi 31,1%, što je oko 20% manje nego kod nas.

5. ZAKLJUČAK

Nasilje u obitelji je veliki problem te za njegovo uspješno sprječavanje i za zaštitu žrtava nije dovoljno samo propisivanje zakona već je potrebna suradnja svih institucija koje sudjeluju u borbi protiv nasilja u obitelji, a naročito suradnja žrtava koje moraju htjeti zaštitu. Na svijetu nema područja u kojemu nema obiteljskog nasilja, a istraživanja pokazuju da se ono događa u jednoj od triju obitelji.⁸⁰

Usporedbom hrvatskog zakonodavstva sa zakonodavstvima SAD-a, Engleske i Australije vidljivo je da postoje slični mehanizmi zaštite žrtava, ali u slučajevima kršenja izrečenih mjera, rješenja komparativnih zemalja mnogo su stroža nego kod nas. U hrvatskom zakonodavstvu bi se trebali odrediti uvjeti izmjene ili ukidanja izrečenih mjera pa čak i mogućnost trajnog određivanja pojedinih mjera, te mogućnost da sudovi mogu donositi odluke vezano za zaštitu djetetovih prava (npr. nadzor nad viđanjem djece, mjere privremenog skrbništva i slično).

⁷⁶ Čl. 165. st. 9. Prekršajnog zakona, *op. cit.* u bilj. 40.

⁷⁷ Čl. 176. Prekršajnog zakona, *op. cit.* u bilj. 40.

⁷⁸ Zakon o zaštiti od nasilja u porodici, Službene novine Federacije BiH, broj 20/2013.

⁷⁹ Analiza stvarnog stanja u smislu izricanja ili neizricanja zaštitnih mjera iz Zakona o zaštiti od nasilja u porodici Federacije Bosne i Hercegovine, Udruženje žena sudija u Bosni i Hercegovini, Sarajevo, 2012.

⁸⁰ Dundović, D., *Ubojstva intimnih partnera*, Zagreb, 2007., str. 33.

Navedeni rezultati istraživanja potvrdili su i hipoteze koje je autorica postavila prije provedbe ovoga istraživanja. Istraživanjem je u potpunosti dokazano da uzroke velikoga broja neprihvaćenih zaštitnih mjera nalazimo u nesvrshodnosti njihovog izricanja i želji žrtve da se one ne izreknu. U petini analiziranih mjera sud se uopće ne obazire na predložene zaštitne mjere tužitelja tako da ni u izreci ni u obrazloženju presude ne spominje predložene mjere. Međutim, najveću zabrinutost izražava činjenica da u 225 analiziranih presuda ovlašteni tužitelj nije uložio ni jednu žalbu, a u više od polovice slučajeva, u kojima je predložio izricanje zaštitne mjere koja nije prihvaćena, odrekao se prava na žalbu. Stječe se dojam da je ovlaštenom tužitelju jedino bitna činjenica da je okrivljenik proglašen krivim čime ovlašteni tužitelji, a i suci, u drugi plan stavljaju žrtvu i njezinu zaštitu.

Razvidno je da hrvatsko zakonodavstvo prepoznaje problem nasilja u obitelji na što upućuje njegova inkriminacija i u kaznenom i u prekršajnom zakonodavstvu. Međutim, rezultati provedenog istraživanja doveli su do zaključka da sudovi i ovlašteni tužitelji vode više računa o sankcioniranju počinitelja, nego o zaštiti žrtava obiteljskog nasilja iako postoji tendencija povećanja i predloženih i izrečenih zaštitnih mjera. Primjenom navedenog Zakona mogla bi se postići izuzetno kvalitetna zaštita žrtava nasilja u obitelji, a postoji mogućnost da to nije tako zbog toga jer ni suci ni ovlašteni tužitelji nisu dovoljno educirani, odnosno u ovom slučaju policajci.

Istraživanje koje je autorica provela tijekom ožujka i travnja 2015. godine, kada je anketnim upitnikom anketirala 214 policijskih službenika Policijske uprave zagrebačke, dovelo je do rezultata da više od trećine sudionika nikada nije bilo na edukaciji/usavršavanju vezanim za postupanje u slučajevima obiteljskog nasilja. Možda nedostatak edukacije utječe i na postupanje policijskih službenika. Na navedeno upućuje činjenica da su u Federaciji BiH tijekom 2007. i 2008. godine proveli edukaciju policajaca i sudaca u smislu provedbe Zakona o zaštiti od nasilja u obitelji, što je dovelo do pozitivnog efekta tako što je policija u 2008. godini podnijela šest puta više prijedloga za izricanje zaštitnih mjera, a sud ih je usvojio tri puta više nego prethodne godine.⁸¹

Kao i druga istraživanja i ovo istraživanje ima ograničenja koja se prije svega odnose na metodologiju istraživanja, na što je autorica već ranije upozorila. Iz prikazanih rezultata dobili smo smjernice za daljnja istraživanja koja pokazuju da postoji potreba za istraživanjima ovoga tipa tako da se proširi uzorak istraživanja i da se tom prilikom analizira cjelokupni sudski spis. Pri navedenoj analizi treba vidjeti koliki je bio angažman ovlaštenog tužitelja tijekom prekršajnog postupka te analizirati opravdanost sudačke ocjene. Navedena istraživanja bi dovela do novih zaključaka koji bi dodatno verificirali rezultate ovoga istraživanja te bi se na temelju njih mogle donijeti i konkretne preporuke za suce i ovlaštene tužitelje.

⁸¹ *Op. cit.* u bilj. 79, str. 14.

LITERATURA

1. Ajduković, M., Pavleković, G. (2000). *Nasilje nad ženom u obitelji*. Zagreb, str. 25-26.
2. Ajduković, M., Pavleković, G. (2004). *Nasilje nad ženom u obitelji*. 2. dopunjeno izdanje, Društvo za psihološku pomoć, Zagreb, str. 13.
3. Ajduković, M. (2004). *Psihosocijalne intervencije s počiniteljima nasilja u obitelji*. Hrvatski ljetopis za kazneno pravo i praksu, Zagreb, vol. 11, broj 1/2004., str. 171-199.
4. Anić, J. R. (2010). *Demitologizacija nespojivosti ljubavi i nasilja u obiteljskom kontekstu: teološki pristup*. Split, str. 195-200.
5. Bachman, R., Coker, A. L. (1995). *Police involvement in domestic violence: the interactive effects of victim injury, offender's history of violence, and race*, godina 10, broj 2, str. 91-105.
6. Campbell, J. C. (2002). *Health consequences of intimate partner violence, u: The Lancet*, godina 359, broj 13, str. 1331-1336., dostupno na <http://www.ayamm.org/english/Violence%20against%20women%203.pdf>, pristupljeno 5. ožujka 2016. godine.
7. Dundović, D. (2007). *Ubojstva intimnih partnera*. Zagreb, str. 33.
8. Gelles, R. J., Straus, M. A. (1979). *Violence in the America Family*. Journal of social issues, godina 35, broj 2, dostupan na <http://onlinelibrary.wiley.com/doi/10.1111/j.1540-4560.1979.tb00799.x/pdf>, pristupljeno 5. travnja 2016. godine.
9. Gelles, R. J. (1980). *Violence in the Family: A Review of Research in the Seventies*. U: Journal of Marriage and the Family, godina 42, broj 4, str. 873-885., dostupno na http://www.jstor.org/stable/351830?seq=1#page_scan_tab_contents, pristupljeno 8. ožujka 2016. godine.
10. Grozdanić, V., Škorić, M., Vinja, I. (2010). *Nasilje u obitelji u svjetlu promjena Kaznenog zakona*. Hrvatski ljetopis za kazneno pravo i praksu, Zagreb, godina 17, broj 2, str. 669-698.
11. Matijević-Vrsaljko, Lj. (2003). *Pravna zaštita žene od obiteljskog nasilja*. U: Ajduković, M., Pavleković, G. *Nasilje nad ženom u obitelji*. II. dopunjeno izdanje, Društvo za psihološku pomoć, Zagreb, str. 225.-232.
12. Matijević-Vrsaljko, Lj. *Ne želim živjeti u nasilju*, str. 20, dostupno na http://www.duga-zagreb.hr/docs/vodic_preview.pdf, pristupljeno 31. ožujka 2016. godine.
13. McAlpine, C. H. (2008). *Elder abuse and neglect, Age and Ageing*. broj 37, Glasgow, str. 132., dostupno na <http://ageing.oxfordjournals.org/content/37/2/132.full.pdf+html>, pristupljeno 5. travnja 2016. godine.
14. Parker, R. N. Auerhahn, K. (1998). *Alcohol, Drugs and Violence*. U: Annual Review of Sociology, godina 24, str. 291-311., dostupan na <http://www.annualreviews.org/doi/abs/10.1146/annurev.soc.24.1.291?journalCode=soc>, pristupljeno 7. ožujka 2016. godine.
15. Pence, E., Paymar, M. (1986). *Power and control: Tactics of man who batter*: Du-

- luth, MN: Domestic Abuse Intervention Project.
16. Rusac, S. (2006). *Nasilje nad starijim osobama*. Ljetopis socijalnog rada, godina 13, broj 2, Zagreb, str. 3., dostupan na <http://hrcak.srce.hr/7709>, pristupljeno 5. travnja 2016. godine.
 17. Snider, L. (1998). *Towards Safer Societies, Punishment, Masculinities and Violence Against Women*. British Journal of Criminology, str. 1.
 18. Srnić, J. (2010). *Nasilje nad starim osobama*, Beograd.
 19. Vračan, S. (2012). *Pravna zaštita od nasilja u obitelji: međunarodnopravni, poredbenopravni i pozitivnopravni aspekti*. Doktorska disertacija, Zagreb.
 20. Vračan, S. (2009). *Procesnoravne mjere protiv počinitelja obiteljskog nasilja*. Hrvatski ljetopis za kazneno pravo i praksu, godina 16, broj 1, Zagreb, str. 209-210.
 21. *Kazneni zakon Republike Hrvatske*. Narodne novine 110/1997., 27/1998., 50/2000., 129/2000., 51/2001., 111/2003., 190/2003., 105/2004., 84/2005., 71/2006., 110/2007., 152/2008., 57/2011., 143/2012.
 22. *Kazneni zakon Republike Hrvatske*. Narodne novine 125/2011., 144/2012., 56/2015, 61/2015., pročišćeni tekst dostupan na <http://www.zakon.hr/z/98/Kazneni-zakon>, pristupljeno 7. veljače 2016. godine.
 23. *Obiteljski zakon*. Narodne novine 162/1998.
 24. *Opća deklaracija o ljudskim pravima, usvojena i proglašena od Opće skupštine Rezolucijom 217 A (III) 10. prosinca 1948. godine*. Dostupna na http://narodne-novine.nn.hr/clanci/medunarodni/2009_11_12_143.html, pristupljeno 15. prosinca 2014. godine.
 25. *Pravilnik o načinu provedbe zaštitnih mjera koje su Zakonom o zaštiti od nasilja u obitelji stavljene u nadležnost policije*. Narodne novine 27/2004., dostupan na <http://www.propisi.hr/print.php?id=1816>, pristupljeno 20. prosinca 2014. godine.
 26. *Pravilnik o načinu provedbe zaštitne mjere obveznog liječenja od ovisnosti*. Narodne novine 5/2011.
 27. *Pravilnik o načinu i mjestu provođenja psihosocijalnog tretmana počinitelja nasilja u obitelji*. Narodne novine 29/2005., 78/2006.
 28. *Prekršajni zakon RH*. Narodne novine 107/2007., 39/2013., 157/2013., 110/2015., dostupan na <http://www.zakon.hr/z/52/Prekr%C5%A1ajni-zakon>, pristupljeno 6. veljače 2016. godine.
 29. *Rješenje Ustavnog suda RH, U-I-2744/2003* od 8. veljače 2006., Narodne novine 20/2006.
 30. *Studija provedivosti Konvencije o suzbijanju obiteljskog nasilja*. Vijeće Europe, Europski odbor za probleme kriminaliteta, Strasbourg, 2007.
 31. *Zakon o izmjenama i dopunama kaznenog zakona*. Narodne novine 56/2015.
 32. *Zakon o zaštiti od nasilja u obitelji*. Narodne novine 116/2003.
 33. *Zakon o zaštiti od nasilja u obitelji*. Narodne novine 137/2009., 14/2010., 60/2010.
 34. *Zakon o zaštiti od nasilja u porodici*. Službene novine Federacije BIH 20/2013.
 35. *Analiza stvarnog stanja u smislu izricanja ili neizricanja zaštitnih mjera iz Zakona*

o zaštiti od nasilja u porodici Federacije Bosne i Hercegovine. Udruženje žena sudija u Bosni i Hercegovini, Sarajevo, 2012.

36. *Autonomna ženska kuća.* <http://www.libela.org/vijesti/3540-nasilnicko-ponasanje-u-obitelji-ne-moze-biti-prekrasaj/>, pristupljeno 25. travnja 2015. godine.
37. http://www.womenslaw.org/laws_state_type.php?id=11169&state_code=GE, pristupljeno 6. travnja 2016. godine.
38. <http://www.occourts.org/directory/family/domestic-violence/>, pristupljeno 6. travnja 2016. godine.
39. <https://www.gov.uk/guidance/domestic-violence-and-abuse>, pristupljeno 6. travnja 2016. godine.
40. http://www.stopvaw.org/What_Is_Domestic_Violence2, pristupljeno 27. lipnja 2014. godine.
41. <http://www.helpguide.org/articles/abuse/domestic-violence-and-abuse.htm#signs>, pristupljeno 19. prosinca 2014. godine.
42. <https://www.app.college.police.uk/app-content/major-investigation-and-public-protection/domestic-abuse/arrest-and-other-positive-approaches/domestic-violence-protection-notice-and-domestic-violence-protection-orders/#top>, pristupljeno 6. travnja 2016. godine.
43. <http://www.legalaid.wa.gov.au/InformationAboutTheLaw/DomesticandOtherViolence/ViolenceRestrainingOrders/Pages/Default.aspx>, pristupljeno 7. travnja 2016. godine.
44. <http://www.legalaid.wa.gov.au/InformationAboutTheLaw/DomesticandOtherViolence/Pages/Policeorders-information.aspx>, pristupljeno 7. travnja 2016. godine.
45. <http://www.legalaid.wa.gov.au/InformationAboutTheLaw/DomesticandOtherViolence/MisconductRestrainingOrders/Pages/Default.aspx>, pristupljeno 7. travnja 2016. godine.

Summary

Valentina Šapina

Protective measures determined by the Law on domestic violence protection whose reinforcement is in Police departments jurisdiction – reasons for dismissing (rejecting) these measures by Magistrates Courts

The author of this article has explained legal measures (steps) for protection of family violence victims, exposed within the Croatian Court system and also analyzed legal solutions (verdicts) considering the question of performance by laws made for family violence victims made in United States, England and Australia. Statistical data of proposed and reinforced protective measures have also been shown in these article which relate to Croatian State department and capital City (Zagreb) police department and on the grounds of these statistical data enabled further conclusions in finding the reasons for rejecting these protective measures by the side of Croatian Magistrates Court, measures suggested by general attorneys during placement of their legal proposals and whose reinforcement is in complete jurisdiction of the police department. The analysis contained basic assumptions and measures of restricted approach to the violence victim, the measure of prohibited disturbing or stalking the victim, and the protective measure of removing the person from the house flat or any other kind of household space. The reasons for rejecting these proposals could be found in the fact that the Court considered pointless to accept these kind of protective measures because the victim also refused it's reinforcement in many cases or their haven't been enough legal facts (law frames) for supporting these kind of measures. It has also been determined that the general attorneys (plaintiffs) have waived their right to appeal in more than half of cases and they haven't even made one of appeal within one made or analyzed verdict. Other reasons could be found in the fact that the Court in more than 20 percent (1/5) of cases does not take these measures in consideration from the plaintiff's side and they are not being mentioned in editorials or closures within the cases. The facts lead to a conclusion or warning that and urgent education of plaintiff, judges and police officials is necessary, so they could take better care for victims safety and protection.

Key words: family violence, Court plaintiffs, protective measures, reasons for dismissing.